

L'ESTEL

de Mallorca

ANTIC S'ARENAL DE MALLORCA

EL DIARI DELS MALLORQUINS

ANY XIV. NÚMERO 313

15 D'ABRIL DE 1995

PREU: 200 PTS

CORRELENGUA: la flama de la llengua recorrerà Mallorca

Els joves passen a l'acció i recullen el testimoni de la defensa de la llengua catalana

CORRELENGUA
Passem a l'**acció** per la nostra llengua
21, 22 I 23 D'ABRIL DE 1995

FES EL TEU QUILÒMETRE AMB
LA FLAMA DE LA LLENGUA.
VINE A CÓRRER, PARTICIPA-HI!

GRAN FESTA FINAL DIA 23 D'ABRIL A LES 12 h. A LLUC

Informació i inscripcions: DGB (Grup d'Organització de la Festa) a l'Oficina de la Impremta, 1a planta, Tel. 72 32 99 - 71 44 87 Fax 71 91 85. Es farà entrega d'una cartona commemorativa. Dintres: 12

La plataforma Joves de Mallorca per la Llengua, constituïda per més de 40 entitats juvenils de diversos àmbits, ha convocat per al proper cap de setmana del 21, 22 i 23 d'abril un acte amb components lúdics, esportius i reivindicatius que han anomenat Correlellengua.

L'activitat consistirà en una cursa de relleus, no competitiva, que sortirà de Palma, concretament de les escales de la plaça Major, el divendres 21 d'abril a les 11 del matí, i arribarà a Lluc el diumenge 23 d'abril (Sant Jordi) a les 12 del migdia, després de recórrer 25 localitats de Mallorca. Els participants faran relleus d'entre 100 metres i 1 quilòmetre i s'aniran passant, a manera de testimoni, la Flama de la Llengua.

La Flama de la Llengua és un dels símbols del poble de Mallorca, situada al Santuari de Lluc, actualment no té ubicació a causa de les obres que s'estan realitzant. El nou emplaçament de la Flama estarà disposat dia 23 d'abril de 1995 i s'inaugurarà coincidint

amb el final del Correlellengua.

A tots els pobles per on passi la flama hi haurà festa, malgrat que aquesta hi podrà romandre poca estona a cada lloc. A cada localitat hi ha una entitat —normalment el club d'esplai, o la delegació de l'Obra Cultural Balear— que s'encarrega de dissenyar l'itinerari, fer el llistat de corredors i preparar la festa de rebuda, d'aquesta manera tots els pobles i localitats viuran la festa de participar en la marxa de la flama que representa la pervivència de la llengua pròpia de Mallorca. Segons els portaveus de Joves de Mallorca per la Llengua «volem que cada poble per on passi la flama es senti plenament identificat amb l'activitat», és per això que els organitzadors seran entitats, associacions i grups de cada localitat, i els corredors també seran gent del municipi o de pobles veïnats.

La Flama serà portada també per gent coneguda en el món de la cultura i de l'esport, com és el cas del primer rellevista que

serà el popular porter del Mallorca, Antoni Prats.

Durant l'acte de rebuda de la Flama, a cada localitat es llegirà el manifest del Correlellengua, lectura que es farà també a la resta de municipis de Mallorca.

A la presentació del Correlellengua hi va assistir el prior de Lluc, Gaspar Alemany, qui va explicar que «des del 1983, en què es va col·locar la flama per primera vegada, Lluc ha acollit sempre molt bé aquest tipus d'iniciatives, i les portes del monestir són obertes per tal que la flama sigui ubicada al lloc que li correspon».

Per la seva banda, Pere Muñoz, portaveu de la Plataforma va afirmar que «el Correlellengua té per objectiu que els joves comencem a prendre posicions en la defensa de la llengua, tot i que l'activitat va dirigida a tota la societat mallorquina i no només als joves».

Finalment, Tomeu Martí va fer «una crida a la participació de tota la població de Mallorca en aquesta gran mobilització a favor de la llengua catalana». **Joan Martínez Llinàs** Ω

SUMARI

- 2 Xafarderies
- 3 L'esperit republicà
- 4 L'antifranquisme
- 6 Diada de Sant Jordi
- 7 a. c. r.
- 8 Carn capolada
- 10 Guillem d'Efak
- 16 Enquesta
- 19 Gloses
- 20 Església i llengua

Són l'amo i uns clients del Baret, a Sineu. Un lloc on es despatxen berenars, picades i cerveses. Per unes 500 pessetes s'hi pot berenar.

N'Antoni Riutort és l'amo del Restaurant Stop, de Petra. La paella, el frit a l'estil de Petra i el pop amb ceba són alguns dels plats que recomana. A la carta s'hi menja per unes 1500 pessetes. El menú en val 675.

Son pare, que és l'amo vell,
fa gloses,
i sa madona els aguiats;
l'amo, per ajudar-li,
se cuida de fer els torrats.
Si a s'Stop 'nau a dinar,
i no vos atropellau,
en haver acabat de dinar
veureu que contents estau.

En Miquel Mai-rata és l'amo de S'Hostal a Montuïri. El pa amb oli amb pernil i olives és l'especialitat de la casa. Per 800 pessetes la gent se'n va ben sadolla.

Especial dedicat als pobles del Pla de Mallorca. Si vos ha agradat, telefonau al 26 50 05 i els vos enviarem cada quinze dies.

Xafarderies

• Al periòdic espanyolista i per això mateix anticatalanista *El País* de dia 22 de març passat, a la pàgina 22 llegim la notícia de l'agressió soferta pel nostre col·laborador **Miquel López Crespí** a mans d'un energumen que no estava d'acord amb algunes de les afirmacions fetes per Miquel López al seu llibre *L'Antifranquisme a Mallorca*. La notícia està donada amb mala llet, i amb ànim de desacreditar el nostre col·laborador. Davant d'això, ens preguntam: és que n'**Andreu Manresa**, corresponsal a Mallorca d'*El País*, no té res millor a fer que atacar els nostres intel·lectuals més lúcids amb informacions distorsionades? Potser ho fa per enveja del dos-cents premis obtinguts pel nostre col·laborador, quan ell no n'ha obtingut cap ni un? És que està empegueït de col·laborar en un diari dels colonitzadors espanyols i per això ataca de mala manera un escriptor català que col·labora a un periòdic mallorquí independentista i separatista? Suposam que no obtindrem resposta a cap dels nostres interrogants.

• A dins un cafè de **Montuïri** ens trobarem l'altre diassa amb el director de la revista *Bona Pau* que prenía cafè amb el rector de Calonge. Com que sabem que els capellans mai no han volgut contestar cap enquesta compromesa, aprofitarem l'ocasió per demanar-li al rector: «I que trobau, és just això de desset emissores per als forasters i cap ni una per als mallorquins?». Perdona, però no puc contestar aquesta pregunta, va contestar el capellà, tot al·larmat. Ho sabíem, i ho volguérem confirmar una vegada més: No podem contar amb els bruixots de la nostra tribu. Caldrà cercar bruixots d'alguna altra religió perquè els nostres de sempre o estan cagats de por o s'han passat a l'enemic.

• Us en recordau d'en **Pere Malherba**, director de la Banda de Música de Montuïri? Idò aquesta banda fou la primera de Mallorca que va tocar «La Internacional», «Els Segadors» i «La Balanguera». Ara, fa un parell d'anys que l'únic himne que toca és «Sor Tomassetta». Com és natural, els feixistes locals i els del PP se'n foten d'ell i del canvi que ha hagut de donar al seu repertori. Tranquil, Malherba! Si en Canyelles no treu majoria absoluta podràs tornar a dirigir himnes patriòtics a balquena.

• En **Joan Font**, regidor pels Independents de Petra, ha fundat el PSM i fa comptes de fer forat a les eleccions municipals que s'acosten.

• En **Pere Ferrer** i en **Bartomeu Alorda** encapçalaran la llista per UM a les eleccions municipals de Binissalem. Unió Mallorquina de Binissalem no va voler anar amb el PP a les darreres eleccions municipals i per això fan comptes de tenir molts de vots binissalemers.

• Els pobles del **Pla de Mallorca** es despoblen. Queden els jubilats, servits moltes vegades per botiguers a punt de jubilar-se. Tanmateix encara hi ha indústries, com és ara les matances de Maria o de Sant Joan, on es fabriquen les sobrassades i els botifarrons a la manera artesana d'un temps. Si heu de comprar embotits mallorquins (els xoriços no ens agraden), feis-ho de les marques d'aquests poblets amb matances petites, i menjareu com a reis.

• Una altra excepció al despoblament del Pla de Mallorca és la vila de **Sineu**, on els dimecres hi ha una generació vinguda de tots els racons de l'illa. Ara, abans de la temporada turística, convé anar a fer el dimecres, menjar en un dels cellers i comprar qualche cosa a la Vila la Major.

La Banda de Música de Montuïri, dirigida per Pere Malherba, va concloure el concert del Quart Diumenge al Santuari de Consolació de Sant Joan amb «La Balanguera», que fou cantada i ben fort per aquest xafarder i els seus amics.

* En **Roldan**, ara a la presó, va gastar tres milions en cocaïna i diners durant les Olimpíades, diuen les notícies. Efectivament, mentre manava torturar independentistes catalans, que aquests dies són jutjats a Madrid, en Roldan s'afartava i es col·locava com un porc.

• Després dels escàndols i corrupcions d'alguns membres del PSOE, ara tothom diu pestes del partit del Govern espanyol. Ningú parla de les escoles i dels instituts que han construït, dels centres de salut i dels poliesportius que han aixecat. De les pensions d'atur i d'invalidesa que paguen i dels serveis socials que han fet i que estan a la vista de tot aquell que ho vulgui mirar. Ja està bé de demagògia i de crítiques desafortunades que si guanyen els altres, segur que ens anirà pitjor.

• Pobres dones... tan dolces i tan bones al·lotes... i els seus homes, en lloc d'estimar-les, les apallissen de mala manera... i això aquí, a l'illa de la Calma; vegem-ho: a Can Pastilla, una dona de 35 anys va haver d'esser ingressada a Son Dureta després d'esser rescatada de ca seva on el seu company sentimental l'havia deixada tancada després de donar-li una pallissota el passat 25 de febrer. A Calvià, n'Aina Betlem Gil Jiménez, de 16 anys, reconeix

que ha acabat amb la vida de son pare, Pedro Gil Sánchez, a qui va disparar amb una escopeta de dos canons el passat dia 7 de març cansada de les agressions que li feia el pare. A Son Ferrer, Juan Pedro M.M. de 45 anys, era detingut el passat més de març per haver donat una pallissota a la seva dona a ca seva. Al Molinar, el 10 de març n'Enrique Heredia Jiménez fou condemnat per un jutge de Ciutat a desterrament acusat d'haver amenaçat de mort

la seva dona; aquesta ha fortificat les finestres i la porta de ca seva i la policia municipal guarda la casa per por que aquest home faci efectiva la seva amenaça.

• Els cap de llista d'Unió Mallorquina al municipi de Lluçmajor serà en **Josep M. Luna**, seguit d'en Pere Banquer, en Baltasar Barros, en Ferran Ivars i fins a disset. Una gent feineria i emprendora que defensa Mallorca i els interessos dels mallorquins. Ω

En Pep Tauler i en Maria Aguiló són els concessionaris en exclusiva per a les illes Balears i Pitiüses dels cotxes de la marca SKODA. Tenen les oficines al passeig del Ferrocarril de Manacor. Tenen agents a Pollença, sa Pobla, Inca, Artà i Ciutat de Mallorca.

L'ESTEL de Mallorca

LA REVISTA QUE DIU EL QUE ELS MALLORQUINS PENSEN PERÒ NO S'ATREVEIXEN A DIR!

SUBSCRIVIU-VOS-HI!! Tel. 26 50 05

Fins a un 25% de descompte amb la presentació d'aquest anunci ÒPTICA SBERT

Sant Miquel, 83 (cantonada Avingudes) Tel. 72 14 25
Graduam i adaptam lentilles • Per la compra d'unes lentilles li regalam un altre parell d'iguals. • Ulleres de sol i graduades

Canon

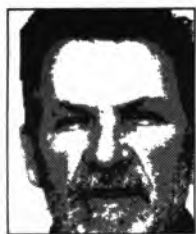
Carrer de Jesús, 354, baixos
Tel. 20 73 62 (5 línies)
Fax 20 40 29
07003 Ciutat de Mallorca

INTERPAPER BALEAR MAJORISTES

- Material fotogràfic • Rodets
- Àlbums de reportatge
- Minilabs i químics, accessoris
- Càmeres • Portafotografies, etc
- Equipament per a foto-estudi

c/ Tinent Oyaga, 18 • Tel. 75 94 46 • Palma

L'esperit republicà

EN JOAN QUETGLES, professor de Filosofia

Un fantasma recorre Salamanca (i 2)

Sisena. *Servir el rei.* L'oligarquia castellana exulta en veure de quina manera tan «noble» les classes populars de Castella són obedients i reconeixen l'elit dirigent, l'oligarquia, com a classe dominant natural. A *La rebel·lió de les masses*, n'Ortega i Gasset, l'oligarca, s'esqueixava les vestidures per causa de l'ascens de les classes burgeses, rebel·lades con-

miserable destí de les classes populars castellanes desplaçades a les àrees nacionals catalanes: fer d'exèrcit d'ocupació i desfermar una campanya permanent de l'espanyolisme més tronat —«*unidad de destino en lo universal*»—.

Setena. *Servir el Papa de Roma.* És una altra de les «carres nobles» tradicionals de la gent de Salamanca i dels voltants. Als

—i encara menys els treballadors—. I els seus fills esdevenen, objectivament, catalans, encara que per espanyolisme no usin l'idioma català. Quant als frares i a les monges, ja se sap, no són fets per dur fills al món; ni creen riquesa ni engendren.

La terciarització de la població de Salamanca no respon a la realitat social. Ni els convents, ni

d'entrar a l'escalafó de funcionari. Hi havia una sola Universitat per a Catalunya i Balears i dues per a Salamanca als anys quaranta! Aquest era el disseny de l'oligarquia. Però no han pogut evitar el vent de la Història: avui, un esplet de noves Universitats catalanes posen un cert ordre a la invasió forastera.

Onzena i final. *El curs de la Història.* El procés profund de les nacions es fa de manera pacient, silenciosa, dia a dia, i és el resultat dels esforços i iniciatives de milions de persones concretes. La cursa de la Història la fan els homes amb les seves activitats concretes, independentment de la seva ideologia. Hem de veure, amics, que Catalunya, malgrat les limitacions polítiques que pateix, ha anat construint un camí molt ferm cap a la independència real. Als darrers decennis, la nació ha donat passes de gegant en aquest sentit.

El discurs hispà ens preocupa, naturalment. Però hem de veure que per molt que s'exalti el diari ABC no s'atura el procés de decadència hispànica; ans al contrari, reforça la mala impressió dels operadors econòmics respecte de la situació espanyola. També hem de veure que els oligarques no poden aturar el nostre procés cap a la independència de fet. Hem de veure

de quina manera la Catalunya insular ha establert una base molt avançada cap a l'independització real respecte d'Espanya. D'una manera constant, ha anat afeblint els llaços econòmics amb Espanya i augmentant les relacions amb la resta d'Europa. Avui, als anys noranta, la base econòmica de Catalunya és en relació d'intercanvi amb Europa i els Estats Units. La creixent histèria espanyolista contra Catalunya és el reflex de la seva minva de poder real. A l'hora actual, el domini de l'oligarquia castellana no és sinó un fre i un impediment pel desenvolupament econòmic de la nació.

Quan n'Aznar clama que reduirà de manera dràstica la despesa pública i que eliminarà cinc mil alts càrrecs no fa sinó entrar en contradicció amb les seves pròpies arrels franquistes i castellanes. Què més voldríem, nosaltres catalans, que treure'ns del damunt tota aquesta munió de petits i grans funcionaris altívols que enfonsen els pressupostos de l'Estat i frenen el desplegament econòmic! Quin miserable nivell intel·lectual el d'aquest Aznar! Els seus partidaris s'han passat cinquanta anys construint la feixuga maquinària franquista, i ara ens surt, l'home, com si hagués d'esser el gran modernitzador del sistema! Ω

Els manifestants de Salamanca saben català, almenys dues paraules.

“
La manifestació
en defensa del
«Archivo» és un
síntoma
d'histèria
col·lectiva.
”

tra les minories selectes. És clar, devia pensar en l'horrible burgesia ianqui que tant havia humiliat el rei d'Espanya o, pitjor encara, en la catalana, tan *fenícia* com els agrada dir.

Fins ara l'oligarquia ha aconseguit una collita doble. Per una banda, evitava el conflicte social amb les classes populars castellanes posat que els oferia una situació de privilegi, en posar al seu abast els escalafons de funcionari de tot l'Estat. Aquells petits «nobles» castellans, per poc que espavilassin, tenien assegurat un lloc de feina «esquena dreta». Per «servir el Rei», molts d'ells es veien obligats a ocupar places a terres llunyanes, terres que fins i tot no eren de parla castellana, tan gran era el Regne! Formen un autèntic exèrcit d'ocupació dins Catalunya: mestres, llicenciats, policies, militars, funcionaris de les més diverses administracions de l'Estat, etc. Haguéssiu vist el zel —«*inasequible al desaliento*»— d'aquell mestret castellà que justament ocupava la plaça de l'escola de Costitx, on tots els alumnes eren catalanoparlants.

Aquest ha estat fins ara el

darrers anys, la baixada en picat de les *vocacions religioses* dels catalans, ha fet que s'intensificàs la presència de frares i de monges castellans (per exemple, al seminari teatí de Mallorca, als anys setanta, hi havia majoria de joves procedents de les Castelles. Així, aquelles promeses de frare, seguien estudis de batxillerat de franc, i encara eren mantinguts).

Vuitena. *Servir de mà d'obra.* No tot són flors i violes. El sistema de terciarització provocada no donava per tant, no podia ocupar els excedents de població que es veia obligada a abandonar el camp, les modestes explotacions del sector primari, o les empreses autòctones en decadència. Aquesta era una altra diàspora no tan pretensiosa com les anteriorment descrites. Era l'emigració de desenes de milers de treballadors a la recerca de qualsevol lloc de feina.

Novena. *Un preu massa car.* Aquest sistema tenia —té— un cost molt elevat. En primer lloc, és un sistema que provoca un despoblament sistemàtic de les Castelles. La major part dels petits funcionaris castellans destinats a Catalunya ja no retornen a Castella

les casernes, ni els *arxius* creen riqueses, únicament despeses no productives.

Novena. *La manifestació en defensa del «Archivo».* És un símptoma d'histèria col·lectiva. Té unes causes reals que la generen, aquesta histèria de Salamanca. Pateix ansietat aquella gent. I no saben què fer per aturar la decadència. Malhauradament, són incapaços de fer un planteig real de la seva situació social-històrica. L'oligarquia —amb veu als diversos partits espanyols— en tot moment és ben disposada a blasmar contra Catalunya. És la reacció a un sentiment d'impotència real. El fantasma de Salamanca d'aquests dies és la reiteració de l'eterna pseudo-resposta de l'oligarquia castellana. És un discurs que no aporta solucions al drama de Castella. Un camí que no duu a en lloc. La carota de n'Aznar a la pantalla de la tv no feia més que afegir-se al discurs forassenyat dels ultra-patriotes hispans.

Desena. *Allò que els ha fet més mal als de Salamanca.* Ha consistit en veure de quina manera els catalans també han entrat en furiosa competència per tal

Viages Xaloki, s.a.

S'ARENAL • c/ M. A. Salvà, 38.
Tel. 267450-54 • Fax 269000
LLUCMAJOR • Superm. Prohens
Ronda Migjorn, s/n • Tel. 120164

ES CELLER

Carrer de l'Hospital, 46
Tel. 56 10 56 • 07520 Petra

ZURICH ASSEGURANCES FRANCISCO MAS FERRÀ

Oficina: c/ Indústria, 21
Tel. 41 69 16 - Palma
Part.: c/ Zafoteza Musoles, 13, 1º
Tel. 28 80 12 - Palma

Embotits artesanals

MATAS c.b.

Sobrassada Mallorquina

Carrer Nou, 13 • 07519 Maria de la Salut • Tel. i Fax: 52 50 62

Pactes entre els dirigents carrilistes (PCE) i el franquisme reciclat

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

A l'Assemblea Democràtica de Mallorca, com a OEC, només hi anàvem d'observadors. No ens hi volguérem integrar. Pensàvem que allò era un tèrbol invent de burgesos i carrilistes per a promocionar personatges i partits sense arrel en les lluites populars. Ni per barris, fàbriques, hotels, facultats ni instituts —en el combat concret de cada dia— no vérem mai els «polítics» que actuaven dins aquests fantasmals organismes unitaris (excepció feta d'alguns grups comunistes). Quan nomenaren representant (per anar a València) el company Isidre Forteza, del MCE, li ho vaig dir un dia quan, ben cofoi, es pensava portar a terme la «revolució nacional democràtico-popular» que propugnava el seu partit. Amb en Miquel Tugores, del PTE, també en parlàrem sovint. «¿No veieu que el PSOE i els franquistes reciclats us utilitzen per a agafar fama de lluitadors davant del poble? Quan no us necessitin es desfaran de vosaltres. El que hem de fer és enfortir les organitzacions de base, assemblees i associacions de veïns». No en feren cas. Anys endavant, a la seu del PCB, preparant l'acte d'homenatge a Aurora Picornell, na Francesca Bosch m'ho deia, una mica trista: «Tanmateix la feina de l'Assemblea serví perquè tots aquests ganàpies que ara ens comanden fossin coneguts, es col·locassin dins les institucions i cobrassin uns bons sous».

La lluita obrera era molt forta aleshores (segons la premsa oficial, 17.733 vagues —la majoria polítiques— només en un any!), i hom no entenia aquella promoció —mitjançant els organismes unitaris— de comedians que no tenien res a veure amb la lluita popular. L'any '74, només en dos mesos s'havien perdut 36.469.000 hores de treball. Pel '75, la línia de «reformes» controlada des del poder mitjançant la repressió indiscriminada, fracassava. Un tipus d'organització —les assemblees— es consolidava arreu, i les exigències del carrer posaven en perill els pactes entre demòcrata-burgesos i franquistes reciclats. No hi havia partit mínimament conseqüent que no de-

fensas la república federal com a futura forma d'estat i el dret d'autodeterminació de les nacionalitats oprimides. Pel març del '76, la força revolucionària de la vaga general de Vitòria, el seu exemple combatiu, s'estenia arreu de l'estat com una onada imparable. Dia 3, els policies de Fraga atacaren salvatgement la Coordinadora d'Assemblees en Lluita que discutia dins d'una església, assassinant quatre dels seus membres. Hi ha milers d'accions i vagues de solidaritat arreu l'estat. En Carrillo ja no pot controlar la situació només amb els seus aliats burgesos i demana l'ajut a altres forces comunistes, fins llavors blasmades com «perillous esquerranistes» (MCE, PTE, ORT, LC, LCR, OEC), per tal de portar la situació vers el camí de reforma pactada que ell volia. Envia cables als maoistes i certs sectors trotsquistes. El secretari general del PCE declara a «Le Monde»: «Cal reforçar els llaços entre les organitzacions d'esquerra, polítiques o sindicals. Els veritables esquerrans són seriosos i moderats; són, per exemple, al Partido del Trabajo o al Movimiento Comunista. Totes les idees són respectables, encara que hom no les comparteixi. No he compartit mai els plantejaments de Trotski. Però fóra absurd de dir, com hom va fer en el passat, que era un agent del feixisme internacional».

En Carrillo ja no deia el mateix que en Cámara, a Palma. Les coses mudaven. Volien integrar dins els organismes unitaris les forces autènticament rupturistes per a enfortir, més endavant, els seus pactes amb els franquistes que volien servir els privilegis econòmics i polítics aconseguits amb quaranta anys de dictadura. En aquell moment, astut, provava de dividir els revolucionaris. El PTE, ORT, MC i BR (Bandera Roja) començaren a escoltar les seves enverinades crides. A l'OEC no ens va convèncer. El màxim que férem fou anar-hi d'observadors per a veure què maquinaven d'esquenes de les lluites de la base.

Franco moria matant. El setembre del '75 hi hagué l'afu-

“
**A Palma, per
amics i companys
del combat anti-
feixista fou dia de
bauxa sonada. Per
tots els caus de la
clandestinitat
s'obriren les
mateixes
ampolles de
xampany que
quan l'ascensió al
cel de l'Almirall
Carrero Blanco.**
”

sellament dels cinc joves antifeixistes. Pel novembre, el gran criminal, el responsable de la més ferotge guerra civil que han patit els pobles de l'estat espanyol, la repressió més salvatge jamai coneguda, moria després d'una llarga agonia.

A Palma, per a amics i companys del combat antifeixista fou dia de bauxa sonada. Per tots els caus de la clandestinitat s'obriren les mateixes ampolles de xampany que quan l'ascensió al cel de l'Almirall Carrero Blanco l'any 1973. Cada partit, cada organització, muntà trobades i festes de diferents tipus. La nostra colla —hi havia militants del PCE, OEC, PTE, Bandera Roja i alguns professors i mestres independents que compareixien a alguna de les accions clandestines— quedà per a celebrar aquell joïós esdeveniment a la casa que

un amic tenia llogada a Pòrtol. En Miquel Mas (ara esdevengut escriptor) era un empleat de banca que simpatitzava amb els carrilistes. Molt amic d'en Pep Vilchez i na Francisca Bosch, ens oferí la casa per a fer-hi la festa. Tothom hi vingué carregat d'ampolles de vi, xampany i licors. En Jaume Bonnín (també del PCE) i la seva esposa Amparo portaren un caramull de sobressades i botifarrons. Jo vaig dur l'hom per a torrar al foc. El rebombori i les rialles no aturaven. Qui més qui manco compareixia carregat de begudes i queviures: formatge maonès, vi de Binissalem... pareixien unes matances! I ho era, la celebració de les matances d'un porc!

A mitjanit, havent sopat, no sé qui d'entre la munió de gent va treure una antiga estàtua de guix del dictador (de les que hi solia haver a escoles i institucions) i, demanant un moment de silenci, la llançà al terra, fent-la mil bocins. Hi hagué aplaudiments generals i s'alçaren novament les copes plenes de xampany enmig d'una disbauxa de puny alçats. Algú començà a cantar «L'estaca» de Lluís Llach i altres cançons de la resistència. Després, tots —missa negra o comunió revolucionària, feliços com mai no havíem estat en la vida— anàrem passant per damunt les restes de l'estàtua del dictador fins a deixar-la feta miques.

El sarau continuà al bar que en Climent Picornell tenia a Gènova. Allà ens anàrem ajuntant totes les colles que havien celebrat festes semblants a altres indrets. La cotxada cobria completament el poblet. El bar era ple de gom a gom i no hi havia distincions entre membres d'uns partits o altres. En Climent Picornell, eufòric, servint pa amb oli i pernil, gin xoriguer a roure, exclamava: «Redeu, si cada dia es morís un bergant d'aquests, aviat em podria retirar!» Allà tothom s'abraçava, celebrant l'arribada d'una època que, amb la mort del dictador i la nostra lluita, imaginàvem no trigaria gaire.

Però en acabar la disbauxa la lluita continuava. El feixisme no finia amb la mort del dictador, i les maniobres per a salvar l'es-

sencial del règim franquista —policia política, guàrdia civil, alt comandament militar— i deixar intacte el sistema capitalista i d'opressió de les nacionalitats, s'accentuaven. Des de les catacumbes vèiem la promoció de personatges tipus Josep M. Bearnès i Felip Villalonga del Partit Carlí; el mateix Félix Pons, del PSOE, o en Miquel Duran, que mai no havíem vist en vint anys per les nostres trobades clandestines. Munió de polítics procedents de les fileres del franquisme —demòcrates de darrera onada—, per a salvar tot el que es pogués salvar del règim, en sortir retratats al costat de Carrillo quedaven «purificats» de qualsevol defecte i esdevenien «lluitadors per la democràcia». A vegades, l'espectacle d'aquells fantasmals organismes unitaris era vertaderament indignant, un insult als treballadors i honrats militants de tots els partits que, des de la base, sí que lluitaven activament pels interessos del poble.

En un determinat moment —crec que a la VIII Assemblea de les Illes— l'OEC decidí plantar cara als nous temps i sortir a la llum pública. Era necessari aconseguir, amb la lluita, la nostra legalització i la dels partits obrers prohibits pel franquisme. I això, consideràvem, no s'aconseguiria mitjançant els pactes secrets amb Martín Villa, sinó imposant una activa presència dels comunistes en el carrer.

Decidírem mantenir la major part de la direcció en secret, car sabíem que hi hauria repressió i més d'un aniria a la presó. Per ser els militants més coneguts, represaliats en moltes ocasions i completament fixats per la policia, el partit decidí que fóssim en Pep Capó (secretari general), en Jaume Obrador (responsable de barris) i jo mateix (premsa i propaganda) els encarregats de sortir a al llum pública i explicar als mitjans de comunicació oficials la nostra política i intencions. Acordàrem que, davant una possible detenció, la tàctica consistiria a amagar a la policia els càrrecs que teníem dins de l'organització i presentar-nos tan sols com a «servei de premsa» de l'OEC.

Les presentacions de partits –sobretot si eren comunistes– continuaven prohibides. Nosaltres havíem de parlar amb la premsa, però procurant que no ens detinguessin de seguida. Almenys havíem d'aconseguir dir les quatre coses que volíem. Això era l'essencial. Una famosa galerista ens oferí el seu local.

Per no se sap quines estranyes circumstàncies, una vegada avisats el periodistes del lloc i hora de la presentació i quan ens pensàvem que tot aniria a la perfecció, el servei de seguretat que teníem per les cantonades ens avisa que ha vist gent de la Brigada Social vigilant pels voltants. No sabíem com havien pogut descobrir el lloc secret de la roda de premsa! En Mateu Morro m'ho explicà, mostrant-me un retall d'Última Hora. En Vicenç Segura, acostumat a anar a moltes presentacions de partits sense ser conscient de la persecució que hi havia contra els comunistes, parlà en la seva secció de l'acte al qual estava convidat en secret... Com si l'OEC fos el Partit Carlí o Reforma Social Española! Aquell homenet informava –sense voler– la policia del dia i l'hora exacta de la trobada!

Haguérem de canviar l'indret de la reunió al darrer moment. Els periodistes, si no ens trobaven a la galeria –vigilada per la Social–, no sabrien on cercar-nos. Tot foren corregudes als diaris. En Mateu Morro anava de bòlid. Al final els poguérem avisar i la reunió se celebrà en el meu pis. Hi vingueren en Camilo (el fill de l'actual Premi Nobel), en Vicenç Segura (que indirectament havia aixecat la llebre a la policia) i na Beatriz Iraburu amb en Xim Rada, ambdós del Diari de Mallorca.

Els vàrem anar explicant la línia política que defensàvem. En primer terme férem una forta crítica a tot el que feia referència als contactes secrets entre carrilistes i militars fets a Bucarest feia poc. El dictador estalinista romanès Ceausescu ajudava les forces

reformistes que volien salvar l'essencial de la dictadura sense voler entrar en un autèntic procés constituent. Els explicàrem la nostra voluntat d'anar fins al final demanant l'amnistia total, el dret dels pobles a l'autodeterminació i una ferma actitud contrària a qualsevol pacte social amb la patronal que pogués posar en perill algunes de les conquestes que la classe obrera obtenia amb la seva lluita. Aleshores ja se sentien rumors del que més endavant serien els famosos Pactes de la Moncloa. Uns acords –govern-patronal-partits– que feien recaure una quantitat infinita de sacrificis –per a «salvar l'economia»– damunt l'esquena dels treballadors, servant en tot moment els grans beneficis de la banca i la patronal.

En Jaume Obrador explicà el procés de creació de les primeres Plataformes Anticapitalistes de barris (els embrions de les futures associacions de veïns de Palma) i, per la meua part, breument, vaig exposar la posició del partit davant el problema nacional. En aquell temps, malgrat l'OEC –fermament internacionalista– defensava la necessària solidaritat entre els treballadors de totes les nacionalitats per a bastir el socialisme, a les Illes la tendència majoritària era lluitar vers la construcció d'uns Països Catalans lliures i sobirans. I aquesta posició no era pura propaganda per a la galeria. Quan, més endavant, ja en plena democràcia formal, una part petita d'OEC fou absorbida per MCI, la majoria, el 90 per % del partit, fidel a tan arrelada concepció nacional, inicià un procés de convergència amb el PSM. Procés d'unitat que finalitzà amb la redacció d'unes ponències polítiques fetes conjuntament pels dos grups i que foren aprovades en el IV Congrés celebrat a Inca.

Però a l'endemà, amb la publicació, a la premsa de ciutat, de la notícia de la sortida a la llum pública de l'OEC, començava una altra etapa. Ω

Referèndum!

Senyor director de l'ESTEL:

Els Verds encoratgen les ciutadanes i ciutadans de les barriades de Ciutat i pobles de Mallorca a la participació en el referèndum i votar «No a la incineradora».

Els Verds consideren que la realització d'un referèndum (consulta popular simbòlica) provocada per les associacions de veïns de Palmayola i sa Indioteria suposa una passa endavant en la participació ciutadana en temes que afecten la nostra salut i la nostra vida.

Els veïns donaran una lliçó de democràcia i civisme als governants illencs, els quals resten indiferents als continus missatges de rebuig a la incineradora per

part de la ciutadania. La manifestació multitudinària (12.000 persones), 33.000 firmes recollides mitjançant una ILP, acampada a Son Nuviet, etc, demostren l'ample rebuig a la incineradora.

En altres llocs de l'Estat espanyol, la pressió popular ha aturat vint-i-cinc projectes i obres d'incineradores. A l'illa de Mallorca, al contrari, l'actitud dels governants s'ha caracteritzat per l'intent d'evitar el debat social, per la desinformació a la ciutadania i la desqualificació continuada de l'allau d'arguments donats per metges, ecologistes... avalats per estudis científics.

Els Verds deim clarament «No a la incineradora» per un

seguit de raons:

– La incineració amenaça la nostra salut: les emissions contaminants de dioxines posen en perill la nostra salut.

– La incineració no solucionarà el problema dels residus, només redueix en un 51% el seu pes. Aquest 51% són cendres i escòries tòxiques, les quals han d'ésser abocades a clots i pedreres de Mallorca (actualment a Son Nuviet), per dintre de dos anys cercar un altre abocador.

– La inversió econòmica en la construcció i funcionament de la incineradora, és molt elevada (14.000 milions sols en la seva construcció). La inversió pública és d'un 30%. El negoci de la incineradora està clarament per sobre dels interessos de la col·lectivitat.

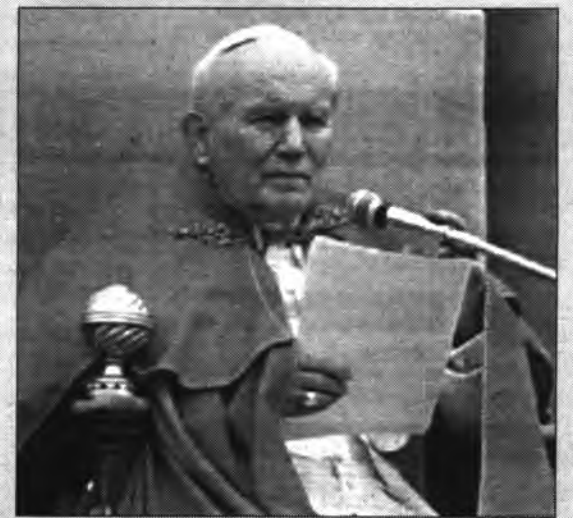
Per això demanem al Govern que aturi el projecte. Els Verds Ω

El Papa de Roma parla

«(...) La nació és una comunitat. I és en aquesta comunitat on la família comença la seva tasca mitjançant la llengua, que permet a l'home una formació d'esdevenir membre de la comunitat. (...) Sóc fill d'una nació els veïns de la qual l'han condemnada a mort repetidament, però que ha sobreviscut i ha restat fidel a ella mateixa. Ha conservat, tot i les particions i les ocupacions estrangeres, la sobirania nacional, no gràcies a la força física, sinó recolzant-se en la seva cultura.

Jo us dic: per tots els mitjans de què disposeu, vetlleu per aquesta sobirania fonamental que posseeix cada Nació en virtut de la seva pròpia cultura. No permeteu mai que (...) sigui la rapinya de cap interès polític o econòmic. No permeteu que esdevingui víctima de totalitarismes, imperialismes o hegemonies, per a les quals l'home només compta com a objecte de dominació i no com a subjecte de la seva pròpia existència humana.

No és cert que hi ha, si mirem el mapa d'Europa (...), nacions que posseeixen una meravellosa sobirania històrica que prové de la seva cultura, però que al mateix temps estan privades de la seva sobirania plena?

Aquesta sobirania existent (...) ha de ser el criteri fonamental per enfocar un problema important per a la humanitat d'avui: el dels mitjans de comunicació social. No poden ser mitjans de dominació sobre els altres. (...) Han de respectar la cultura de la Nació i la seva història.» Paraules de Joan Pau II a la Unesco, 2-IV.80 Ω

NECESSITAM

promotors i promotores
de L'ESTEL de Mallorca
als diferents pobles i ciutats
de Mallorca
i de la resta dels Països Catalans

Telefonau al (971) 26 50 05

TENNIS SON RIGO

Tennis
Futbol-sala
Hàndbol
Petanca
Cir. footing

Squash
Volei
Mini-golf
Tennis taula
Gimnàs

Final Avda. Son Rigo • Tel. 74 33 66
Sometimes • Palma de Mallorca

Construcció i reparació de to tipus de portes enrotllables, basculants, ballestes i practicables, barres, etc.
Serralleria en general

TOT EN PORTES CASTELLÓ

Portes automàtiques amb comandament a distància o claus.
Panys de seguretat. Portes blindades

c/ Antoni Ribes, 29-c • 07006 Ciutat de Mallorca
Telèfon 46 25 55. Mòbil: 908 43 70 56

Diada de Sant Jordi

Dia 23 d'abril, vuit dies després de Pasqua, és el dia de sant Jordi; patró dels Països Catalans i, com és natural, patró de Sant Jordi, aquest poble que es troba entre s'Aranjassa i sa Casa Blanca, a Mallorca. Aquest sant va gaudir de molta veneració i popularitat universal durant els temps medievals, precisament quan els Països Catalans es trobaven en el seu apogeu i en la plètora de la seva expansió militar, política i comercial. El fet d'esser cavaller li donava categoria i ascendència entre la gent d'armes, que per aquell temps constituïa l'elenc decisiu de la societat. Això feia que l'escollissin per patró Catalunya, Gènova i Anglaterra. Posar-se sota la protecció del sant capadocia donava prestigi.

Amb l'ajut del cavaller o cabdill sant Jordi, el rei En Pere I, l'any 1094, va guanyar la batalla d'Alcoraç i va derrotar el poderós exèrcit que el rei àrab de Saragossa, Almoçaben, enviava al rei d'Osca, Abderraman, per ajudar-lo en la seva lluita contra els catalans. Per agrair al sant la seva gesta, el nostre rei va nomenar-lo patró de la cavalleria i noblesa catalana, que estava aplegada sota d'una ordre de cavalleria encomanada al seu patronatge. Per festivar el sant, a Barcelona la noblesa havia celebrat, en el Born, torneigs, justes i altres jocs d'armes, que havien revestit gran solemnitat i donaven a la festa un to senyorívol i aristocràtic que n'allunyava el poble.

A València, la festa de sant Jordi ja se celebrava l'any 1343. A Mallorca, no la van festivar fins el 1407. A Catalunya, va generalitzar-se l'any 1427. A Sant Jordi de Mallorca, vesteixen a un jove com si fos el sant, qui damunt un cavall blanc puja pel carrer que duu el nom del sant fins arribar a l'església on diuen una missa solemne.

Els rituals de l'Església catalana, impresos fins a les primeries del segle XIX, assenyalen la festa de sant Jordi com a patró de Catalunya i com a doble major de primera classe amb octava. Fins a temps ben recents, a les parròquies de muntanya, per esser dia de mitja creu, la gent pagesa no faltava a missa.

Sant Jordi, cavaller i màrtir, és l'heroi d'una gran gesta cavalleresca, que la veu popular uni-

versal situa a les terres allunyades i llegendàries de Capadòcia, però que la tradició catalana creu esdevinguda als voltants de la vila de Montblanc.

Sant Jordi va ajudar molt els catalans en les lluites contra els moros i en la reconquesta de la terra del poder sarraí. Els nostres guerrers el coneixien perquè anava abillat amb una armadura blanca i lluent com el sol, marcada amb una creu vermella al damunt. Llavors de la presa de Barcelona, la nostra gent batallava impetuósament per assaltar la muralla, però els moros rebutjaven tots els atacs amb una fúria i una força impossibles de vèncer. Sobtadament, per la part de la muralla que donava vers on avui s'escau la plaça de l'Àngel, va presentar-se un cavaller jove i ardit, que cavalcava un cavall blanc i vestia una armadura tota lluent, amb una creu vermella al damunt. Aquell guerrier inesperat, que ningú no va saber d'on venia, va posar-se davant de les nostres forces, i lluità amb tant de braó que aviat els moros van fluixejar, i ell fou el primer que va enfilar-se a la muralla, i totes les llançades i espasades que li llançaven els moros lliscaven i s'escorrien com si fos de pedra. Van seguir-lo un estol de guerrers, que aviat van dominar aquella part de la muralla i van poder obrir el portal que donava al capdall de la Baixada de la Presó, i per allà van entrar la resta de les forces amb sant Jordi al davant que feia de capità. Tothom el seguia amb entusiasme i ningú sabia qui era. En arribar a la plaça de Sant Jaume, el jove cavaller desconegut va aixecar l'espasa i la llençà enlaire, vers el cel, i amb ella va fer el senyal de la creu, i es va fondre. Aleshores fou quan tothom va comprendre que era sant Jordi. Sant Jordi també va ajudar molt el rei En Jaume en la seva lluita contra els moros. Un semblant a la gesta que hem explicat de Barcelona va succeir

llavors de la conquesta de la Ciutat de Mallorca, de la ciutat de València, on el sant va presentar-se en la muntanya del Puig, veïna de la ciutat, i sobretot a la conquesta d'Alcoi, on van tenir les nostres forces el valent i decidit ajut del sant cavaller.

Quan el rei En Jaume va conquerir Mallorca, ell i tot el seu exèrcit van patir una fam aclaparadora.

Davant de la gran victòria, el

rei va pensar d'emprendre la conquesta de València, però el flagell de la fam no el deixava acabar de decidir. Un dia, mentre estava al palau de Barcelona, se li presentà el cavaller sant Jordi, que li va lliurar una ampolla de vi, un pa i un vedell, i li va dir que amb allò tot el seu exèrcit podria menjar a bastament durant tota la campanya, per més temps que durés i per més nombrós que fos. El rei va creure que una ampolla

de vidre, fràgil i trencadissa, feia de mal portar sense perill que es trencés amb les incidències i els vaivens d'una guerra. Va cridar el seu baster i li va encarregar que fes una ampolla de pell on cabessin aquells quants glops de vi i que fes de bon portar al damunt. El baster va fer una mena de bossa com una pera, amb un tap i un galet de banya per poder-la tapar i beure amb facilitat. La troballa del baster del rei va escaure, i encara avui s'estila amb el qualificatiu de «bóta o de botella».

El rei En Jaume va cridar tres cavallers de tota confiança i els va nomenar rebosters per la campanya, i els va donar a un, la bóta, a l'altre el pa, i al tercer, el vedell. Per més que van fer rajar la bóta, van llescar el pa i van esquarterar la bestiola, sempre van restar la bóta tan plena i el pa i el vedell tan sencers com quan el sant cavaller els va lliurar al rei. I tot l'exèrcit pogué menjar a compliment i amb tota satisfacció durant la lluita. Entre l'exèrcit, van anomenar al cavaller que duia el vi el «boteller», al del pa, «el paner», i al del vedell, el «vaquer»; noms que els foren adjudicats més tard com a cognoms. I el rei, en record del servei que li van prestar durant aquella companya memorable, els concedí a cada un allò que havia estat llur distintiu i constituït l'origen de llur qualificatiu: a un, la bóta, a l'altre, el pa, i al darrer, el vedell, que van adoptar com a ensenya i distintiu

de llurs armes i escut.

El sant patró de Catalunya no ha gaudit mai, a casa nostra, de la devoció i veneració que li pertocaven, atesa la seva alta consideració i jerarquia. La seva festa, des de sempre, ha tingut un caient senyorívol i nobiliari i no ha arribat fins el poble. La parèmia es fa ressò de la poca devoció que la nostra gent professa al sant patró de la terra, quan diu: «N'hi ha menys que de capelles de sant Jordi, que només n'hi ha una a cada bisbat», comparança emprada per indicar l'escassetat d'una cosa. Fa una trentena d'anys que en tot Barcelona només es veneraven tres imatges de sant Jordi. A Mallorca només coneixen la imatge que presideix l'església parroquial del poble de Sant Jordi, encara que potser a la Colònia de Sant Jordi també hi hagi una imatge a l'església parroquial.

Les Corts Catalanes, reunides al cor de la Seu de Barcelona, l'any 1459, van decretar festa el dia de sant Jordi i van manar que en tal diada ningú no es dediqués a cap feina servil ni bastarda. Malgrat aquesta disposició, la festa no va arrelar i la gent es va mostrar indiferent.

Perduda la guerra contra el castellà i dissolta la Generalitat, la festa de sant Jordi perdé el seu caràcter palatí i senyorívol que l'havia caracteritzada. D'aquest temps data la fira de les roses o «fira dels enamorats», perquè hi anaven les parelles de promesos, els nuvis i els qui feia pocs anys que eren casats. Era costum que ells fiessin llurs companyes amb un ram de roses.

Antigament s'havien celebrat diversos entremesos i representacions que figuraven la vida del sant cavaller i la seva protecció i ajut als catalans. Tenim dades d'una representació molt important d'aquest gènere celebrada a la ciutat mallorquina d'Inca, l'any 1460, a part d'altres de la mateixa Illa Daurada.

Els eivissencs feien, a l'església de Sant Jordi, un aplec dels més populars i concorreguts de tota la petita illa, car la gent d'Eivissa tenia molta devoció pel sant Cavaller de la Capadòcia. Aquest aplec no oferia cap particularitat especial. En tornar de l'aplec els romeus cantaven:

Sant Jordi, segons una estampa gòtica emprada modernament per il·lustrar uns goigs. (Costumari català.)

“

A València, la festa de sant Jordi ja se celebrava l'any 1343. A Mallorca, no la van festivar fins el 1407.

”

«Adéu sant Jordi,
fins l'any que ve,
que, si em dau salut i vida,
ja us promet que tornaré.»

També havien tingut sant Jordi per patró els oficis antics que intervenien amb armes i armadures; cuirassers, cervellers, manoplars, rimallers, ballesters, arquers, pavessers, espasers, llancers i d'altres, molts dels quals pertanyien a la confraria dels Esteves per esser oficis relacionats amb la noblesa i les gents d'armes.

Els pagesos reclamaven a sant Jordi perquè els faci granar l'ordi. Li parlen així:

«Gloriós sant Jordi,
jo en tenc un camp d'ordi
fresc i gemat;
feu-nos la gràcia
que arribi a ben granat.»

Gairebé arreu de la vella Europa sant Jordi és venerat com a protector del blat i dels grans en general. Jordi, originàriament, equival a pagès o camperol, procedent o gentilici de la Geòrgia, terra de gran pagesia on el conreu dels cereals té molta d'importància.

Sant Jordi sembla esser el succedani d'una primitiva divinitat agrària molt arcaica, afavoridora dels traspàs del temps fredorós al de primavera, que vetllava pels esplets de gramínies, concepte que encara perdura entre la ruralia actual.

De segur que, com un ressò del seu patronatge damunt la vella cavalleria catalana, a Mallorca, els caçadors invoquen sant Jordi i també el reclamen els armers.

Els flassadors de Mallorca també el reclamen per patró.

No saben per quina raó, el dia de sant Jordi participa una mica de la gràcia del dia de sant Joan quan a la virtut per a desenterrar tresors i trobar riqueses i cabals amagats. Vora de Sant Climent Sescebes hi ha una gran

“

**Els nostres avis
creien que el dia
de sant Jordi els
marits que
tenien la muller
infidel els
sortien dos
petits granets o
bonyets.**

”

roca encantada que tanca a dins un tresor immens. Només se la pot desencantar la nit de sant Jordi.

Els nostres avis creien que el dia de sant Jordi els marits que tenien la muller infidel els sortien dos petits granets o bonyets, una a casa costat del front, que eren l'inici de les banyes que des d'avui se'ls començaven a manifestar. Hom cantava als pobres marits una cançó mortificant que deia:

«Sant Jordi ha vingut
i els arbres floreixen
i els pobres cornuts
les banyes els creixen.»

Fou costum cantar d'altres cançons als cornuts, totes mortificants, naturalment, pels qui creien esser-ho.

Hom creu que avui totes les cuques surten dels forats on han passat la hivernada esmorteïdes.

També és creença que a partir d'avui es veuen molts més insectes i de moltes més espècies; per això diu el refrany: «Sant Jordi mata l'aranya. Sant Jordi arribat, surt la cuca del forat.»

Els nostres avis, en sentir parlar de sant Jordi, solien dir: «Sant Jordi mata l'aranya.» S'ha dit que la frase pot referir-se al drac que l'invicte cavaller va occir. No sembla pas gaire probable, puix que hom té d'aquest animalot la visió d'un monstre terrible i ferotge, que rarament concorda amb el concepte que hom té de l'aranya. El més probable que es pugui referir la cuca representativa dels insectes que plagaven i delmaven els camps, i que hom creu que són destruïts per les processons de les lletanies que hom celebra per sant Marc, diada que s'escau d'aquí a dos dies.

Del temps que fa el dia de sant Jordi hom en dedueix diferents pronòstics de caient agrícola.

«Bon sant Jordi i santa Creu, hi haurà vi pertot arreu.»

«Bon sol per sant Jordi i per sant Marc, podràs beure el vi a raig.»

«Dos mesos abans de sant Jordi, sembla el teu ordi.»

«Per sant Jordi, espiga l'ordi.»

«Per sant Jordi, vigila ton ordi; si en veus una espiga ací, altra espiga allà, ves-te'n a casa, que prou ordi hi haurà.»

«L'ordi, si per sant Jordi és espigat, per sant Joan és madurat.»

«Per sant Jordi vés a veure ton ordi; si per sant Jordi és en canella, per sant Joan és en gavella. Si per sant Jordi és espigat, per sant Joan és colltorçat.»

«Per sant Jordi, espiga d'ordi; per sant Marc, espiga de blat.»

«Si trona per sant Jordi, blat, xeixa i ordi.»

«De sant Jordi a sant Miquel, ni dona ni vi ni peix.»

«No diguis hivern passat que sant Jordi no hagi passat.»

Costumari català de J. Amades Ω

a. c. r.

TOMEU MARTÍ I FLORIT

Berta

Berta és el nom de l'ordinador central del ministeri d'Interior on ens tenen a tots fixats i també de la moto d'un amic meu. Però Berta és també el nom d'una al·lota alemanya que vaig tenir l'oportunitat de conèixer fa unes setmanes durant un viatge de trenta-un alemanys a Mallorca, representants d'altres tantes universitats del seu país on s'ensenya la llengua catalana.

Na Berta, malgrat els seus cabells rossos i els seus ulls clars s'entestina a desmentir-ho, és filla de pares espanyols, d'una ciutat que és diu Jaén.

Tota la seva família són emigrants, uns —els seus pares— varen emigrar a Alemanya, altres —els seus oncles— ho varen fer a Catalunya, a Barcelona més concretament.

Na Berta, a part d'aprendre l'alemany, llengua pròpia de la terra que la va veure néixer i l'espanyol, llengua dels seus pares, ha tingut temps d'aprendre català.

Això ho podríem incloure en l'apartat de les anècdotes si no fos que pel que em va explicar caldrà situar-lo en el de les lliçons: els familiars de na Berta que viuen a Catalunya, alguns d'ells des de fa trenta anys, no «saben» parlar en català!

Na Berta és tot un exemple per als seus familiars i per al milió llarg d'andalusos que viuen i treballen o estudien al Països Catalans. Ω

EL PETIT COMERÇ DÓNA VIDA I SEGURETAT A LA BARRIADA

Quatre motius per anar a comprar a la petita i mitjana empresa de la barriada:

1. Els beneficis de la petita i mitjana empresa mallorquina es reinverteixen a Mallorca, la qual cosa provoca que els doblers corrin de mà en mà i arribin a molta més gent.
2. El petit comerç la majoria de les vegades són empreses de tipus familiar que creen llocs de feina estables.
3. La petita i mitjana empresa ofereix un tracte humà i un servei post-venda que mai no podrà oferir la massificació i la despersonalització de les grans superfícies.
4. Un carrer ple de comerços és una garantia contra la degradació i un fre a la inseguretat ciutadana.

Mallorquins! Mallorquines!

No deixeu de comprar als comerços de la barriada o del vostre poble!

És un suggeriment de **L'ESTEL** de Mallorca
El diari dels mallorquins

NO BAIXI A PALMA

RETOLACIÓ I DISSENY PER ORDINADOR
DEL CARTELL MÉS SENZILL AL RÈTOL LLUMINÓS MÉS COMPLEX
...I A PREUS DE S'ARENAL!
C/ TRASIMÉ, 58 • S'ARENAL • TEL. 74 32 62

TeleStar ®

SERVEI TÈCNIC

TELEVISORS • VÍDEO • ANTENES
TOTES LES MARQUES

AVINGUDA SANT FERRAN, 45 • TELÈFON 45 04 76 •
07011 CIUTAT

**MALLORQUINS!
MALLORQUINES!**

**COMPRAU PRODUCTES
DE MALLORCA!!**

SÓN ELS MILLORS DEL MÓN!

Carn capolada (13)

JAUME SASTRE

Els espanyols són un poble de lladres que no tenen empena ni consol. L'any 1939, l'exèrcit d'ocupació va requisar per dret de conquesta i per la força de les armes els arxius de la Generalitat. Ara a Salamanca no ho volen tornar i s'ha muntat una creuada anticatalana liderada per l'autor de **Falange como partido único** (1939), Gonzalo Torrente Ballester. El que he dit: lladres, els espanyols no són més que un estol de lladres acostumats a viure de la rapinya i de l'espoli de les colònies. A Salamanca tots els partits (PSOE-PP-IU) estan d'acord que els arxius confiscats a punta de baioneta l'any 1939 no s'han de tornar. Al Principat tots estan d'acord que els arxius s'han de recuperar; tots, excepte els cipayos feixistes neo-nazis del PP com **Alejo Vidal Quadras** que ve a esser el **Gabriel Cañellas** de Barcelona.

***

I ja que parlem de feixistes i de neo-nazis! Recoman a tots els lectors/es de **Carn Capolada** la lectura del llibre del jesuïta **Nicolau Pons**, *Jeroni Alomar Poquet. El capellà mallorquí afusellat pels feixistes el 1937* (Lleonard Muntaner editor). Aquest és un llibre revelador que romp esquemes per diverses raons. El capellà Poquet va esser afusellat pel falangistes a causa de les gestions que va fer en

defensa del seu germà Francesc, destacat militant d'**Esquerra Republicana**. **Jeroni Alomar** era un home de ronyó clos. La seva valentia el va fer perillós als ulls de **Falange** i del **Movimiento** que volien un poble sanat i atemorit per sempre més.

Per animar-vos a llegir aquest llibre, vos avançaré dues coses: Primer, **Nicolau Pons** és l'excepció que confirma la regla. De tots és sabut que els jesuïtes a Mallorca són el braç més radical del colonialisme espanyol que treballa dins l'ensenyança. Basta veure el col·legi de bords que és **Montis-ió** on s'han format els mallorquins amb cap de foraster com **Gabriel Cañellas**. **Nicolau Pons** és gairebé l'únic jesuïta mallorquí que escriu en català. A Sud-amèrica, els jesuïtes s'han posat al costat dels indígenes oprimits, als Països Catalans, en canvi la majoria absoluta de jesuïtes militen en el bàndol opressor del colonialisme espanyol.

I segon: el llibre de **Nicolau Pons** aixecarà terreta. Per exemple, el jutge instructor va esser el capità d'infanteria **Jerónimo Saiz Gralla** (no vos és familiar i conegut aquest nom i llinatges?) I entre els militars que van signar la sentència de mort del capellà Poquet hi ha entre d'altres els botifarres **Pedro Dezcallar** i **Antonio Zaforteza**.

***

Coberta del llibre del capellà Poquet.

Voleu una prova més que els espanyols són una guarda de lladres que xuclen la sang de les colònies? Segons un estudi de la Generalitat de Catalunya, l'estat espanyol va invertir a Balears durant l'any 1994 unes 6.860 ptes. per habitant quan la mitjana estatal és de 11.172 ptes. Naturalment, les comunitats més afavorides són: Extremadura, Madrid, les dues Castelles, La Rioja, Cantàbria, Astúries i Aragó. En canvi, tots els Països Catalans estan per sota de la mitjana estatal: a València li retornen només 9.506 ptes. i al Principat 7.597 ptes. Després d'això, me voleu dir què punyetes feim els mallorquins en particular i els catalans en general dins Espanya? M'ho voleu dir? Idò segons la meua opinió feim el paper de banyuts i pagar el beure! Ja ho veis: les xifres demostren que Espanya ens espolia però a damunt a Madrid i a Salamanca ens fan passar per lladres i ens pinten com els dolents de la pel·lícula.

***

Els comerciants han reconegut que obrir els dissabtes horabaixes ha estat un fracàs econòmic. Idò, què es pensaven! El mal del comerç mallorquí no és obrir més o manco hores. El mal són els partits forasters PP-PSOE que han convertit Mallorca en el lloc de l'estat amb l'índex més alt de grans superfícies. Aquest és el nuu de la qüestió i la resta són vuits i nous i cartes que no lliuen! Ara fa quatre anys, 1991, la petita i mitjana empresa va votar massivament uns mentiders ano-

menats Cañellas i Fageda. Resultat? Doncs en aquests quatre anys ha obert **Alcampo** a Marratxí, **Portopi** a Palma i s'ha aprovat **El Corte Inglés**. Els comerciants mallorquins ara tenen el que s'han guanyat a pols i si dia 28 de maig tornen votar PP s'acabaren d'enterrar ells totsols!

***

Cal no perdre de vista el fil de l'actualitat del cas **Brokervall**: DM 24.III.95: El Consell Fiscal ha admès la renúncia del tinent fiscal de Balears i implicat en el cas, **Ricardo Leiva**. UH 24.III.95: La policia fiscal ha denunciat diversos bancs amb delegacions a Mallorca per obstruir la investigació. DdM 1.IV.95: Els bancs que tapen els pedaços bruts d'en **Cañellas** són **Banca Jover** i **Banco Abel Matutes**. Tot indica que el setge contra **Gabriel Cañellas** es va estrenyent poc a poc.

***

Dia 21 de març el PP va aprovar amb el suport del trànsfuga **Jaime Peralta** el canvi de la Llei Electoral. Si en **Cañellas** diu que ja té assegurada la majoria absoluta, a què ve pujar el 3% al 5%? No serà que juga de farol i que no ho té tan segur com vol fer creure?

***

L'escriptor **Miquel López Crespí** va esser agredit per un estalinista, **Sotero Ortiz Leal**, molt emprenyat pel llibre **L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970)**. Ortiz primer va enviar una carta als periòdics on acusava **Miquel López** de **trotsquista pequeñoburgués**, de fer una escriptura **Yo la denomino de forma castellana «caganombres»**, para que todo el mundo lo entienda i de demostrar **frivolidad política, oportunismo y falta de escrúpulos**. No satisfet amb això, Ortiz Leal va agredir **Miquel López** quan el va veure pel carrer. La cosa va acabar als tribunals, previ informe del servei d'urgències de Son Dureta, on **Sotero** va reconèixer l'agressió i va demanar perdó davant els testimonis d'**Antoni Serra**, **Antònia Vicens**, **Hèctor Hernández** i els delegats de CCOO, **Guillem Ramis** i **Domingo Morales**. Després d'això, qui s'atreveix a dir encara que la paraula ha perdut el seu poder revulsiu? Ben mirat, que un llibre com **L'antifranquisme a Mallorca (1950-1970)** hagi estat capaç de provocar tals reaccions iracundes, això és un punt a favor del llibre i naturalment, del seu autor, **Miquel López Crespí**.

Per cert, el Sr. **Sotero Ortiz Leal** va esser secretari general del PCOE i l'any 1986 es va passar al PCE.

***

El llenguatge de l'agressió imperialista s'assembla com dues gotes d'aigua. Dia 23 de març, el comandant de l'operació de l'exèrcit turc contra els independentistes kurds, **Hassan Kundakci**, els va llançar el següent ultimàtum: *rendir-se o morir*. El mateix dia, el ministre de defensa rus, **Pavel Grachov**, va llançar idèntica amenaça als independentistes txetxens: *rendició sense condició o mort*. Mentrestant l'exèrcit espanyol s'ha identificat i ha pres partit per l'agressió imperialista russo-turca. En un dels últims números, la **Revista Española de Defensa** carregava contra l'ex-general soviètic i avui líder de l'independentisme txetxé, **Dudàiev**, perquè **ha conseguido mantener en pie una dictadura corrupta en la que la peor parte la ha llevado la comunidad rusa que aún permanece en territorio checheno**.

***

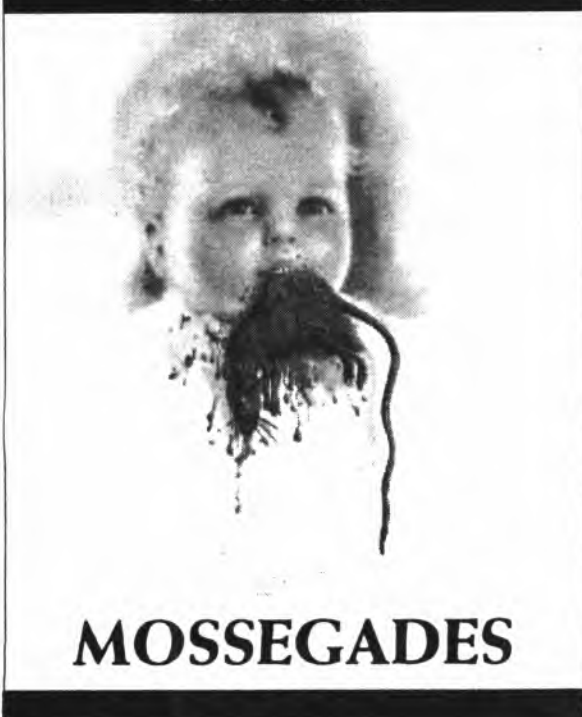
El botifler **Jordi Pujol** està arribant a un carreró sense sortida en la seva empresa suïcida de voler fer encaixar Catalunya dins Espanya. Ara en la reforma del Senat, **Pujol** ha demanat la distinció entre «nacions» i «regions» dins Espanya. Com és natural, la seva proposta ha estat rebuda amb una hostilitat total. Els primers a mostrar el barram i a treure les ungles, han estat els seus socis del PSOE, **Carlos Rodríguez Ibarra**, per exemple.

66

Ara a Salamanca no ho volen tornar i s'ha muntat una creuada anticatalana liderada per l'autor de Falange como partido único, Gonzalo Torrente Ballester.

99

Jaume Sastre

MOSSEGADES

JA ÉS AL CARRER!

***

Tot el que ha passat els últims mesos demostra que l'independentisme català ha de fer front a dos enemics. Primer, l'enemic exterior, o sia, Espanya: el CESID, els mitjans de comunicació com ABC, El Mundo, Diario 16, Tele 5, El País..., els partits polítics PP-PSOE-IU etc. I segon, l'enemic interior, o sia, **Jordi Pujol**, el pujolisme i tot el que això suposa. El tracte informatiu donat per l'Avui, TV3, Catalunya Ràdio i El Temps a la presència de Pilar Rahola a la llista de l'Ajuntament de Barcelona ha fet oi. Si a això hi sumam la campanya duta a terme pels satèl·lits i estòmacs agraiats del pujolisme (**Ramon Barnils**, **Jordi Solé i Sabaté**, **Marçal Sintes** (Avui), **Pere Martí** (El Temps), etc.) contra el tàndem **Àngel Colom - Pilar Rahola**, tindrem una idea exacta dels obstacles a què ens enfrontam per dur a bon port la independència del nostre país.

***

Per cert, on eren TV3 i la seva corresponsal, **Margalida Solivellas**, divendres dia 23, el dia de la presentació del llibre pòstum de **Guillem d'Efak**, *Tampoc el foc*, editat per ERC? A l'acte celebrat a la Sala Pelaires hi van participar **Biel Majoral**, **Biel Mesquida**, **Mª Antònia Munar** i **Josep Palou**. Bé s'ha vist que per a TV3 aquest acte no era prou important. En canvi si **Guillem d'Efak** aquest estat un *cantaor* de flamenc ben segur que **Solivellas** hi hauria anat de pressa i corrents.

***

Diumenge dia 25 de març, el botifler **Jordi Pujol**, afirmava en una entrevista al diari AVUI: **Vull creure que Catalunya estarà a gust a Espanya algun dia**. El Sr. Pujol recorda aquells jueus confiats que van celebrar la pujada de Hitler a Alemanya tot pensant que duria ordre i estabilitat.

***

Contra el tàndem independentista **Àngel Colom - Pilar Rahola**, el tàndem col·laboracionista, **Jordi Pujol - Miquel Roca**, s'ha posat nerviós i ha començat a moure els seus fils ocults, fins i tot els que tenen dins ERC. **Heribert Barrera** ja es va carregar el partit i va donar la presidència de la Generalitat a Pujol l'any 1980 quan ERC va obtenir el 8'9% dels vots i 14 diputats. Quatre anys després una

Pilar Rahola.

fracció dels electors van decidir votar directament Pujol i ERC va davallar en picat fins el 4'4%, descens que no es va aturar fins a l'any 1988 amb el 4'2%. Ara que ERC ha remuntat fins al 8% de l'any 1992, d'ençà del lideratge d'Àngel Colom, sembla que **Barrera**, vol tornar a fer de cavall de Troia del botifler Pujol. Esperem que aquesta vegada, per bé de Catalunya, de l'independentisme i d'ERC, **Barrera** sigui aturat a temps i no pugui sabotejar el projecte des de dintre.

***

I és que la cosa ja fa pardal! Mentre el colonialisme espanyol ataca sense pietat. Mentre a Madrid setmanaris com *La nación* publiquen articles titulats **Como matar a la señora Rahola**; mentre passa tot això, la reraguarda, que hauria d'estar compacta i ben organitzada, sembla un galliner esvalotat talment aquelles bregues internes dels anys 1936-1939. **Heribert Barrera**, per l'edat que té, ja hi era en aquell temps. Sembla però que el president d'ERC encara no ha après aquella lliçó que diu que la unió fa la força i que les baralles de negres són una la causa més important de les derrotes.

***

L'ofensiva del botifler **Jordi Pujol** contra l'independentisme i el tàndem **Àngel Colom - Pilar Rahola**, no es pot deslligar del provincianisme pudent i estantís que exhibeixen tant TV3 com Catalunya Ràdio o el diari Avui en alguns dels seus programes o seccions. Net i pelat, el següent que han fet de les noccs de la infanta borbona de dia 18 de

repetint el mateix error de **Cambó**. I si ens fixam bé, **Pilar Rahola** -no ho oblidem, una persona provinent del pujolisme- equival una mica a la creació d'Acció Catalana l'any 1922. Vet ací el que fa por als botiflers **Jordi Pujol** i **Miquel Roca**. Veuen ERC, **Àngel Colom** i **Pilar Rahola** com una amenaça i davant això han pres la iniciativa de torpedinar i fer la guerra bruta al projecte independentista.

***

Quantes cobertes ha dedicat Avui o La Vanguardia al projecte d'independència d'ERC durant aquests últims anys? Gairebé cap a excepció de la que va tenir el president d'ERC, **Heribert Barrera**, per atacar la diputada d'ERC, **Pilar Rahola**. Així de bèstia però així de cert. El pujolisme no només teledirigeix les divisions internes d'ERC en moments clau sinó que a més les esbomba a tota veu des dels mitjans que controla. Que hi ha hagut gent des de dins d'ERC que es tiri terra als ulls i col·labori en aquesta acció, una de dues o són uns infiltrats del pujolisme o són uns inconscients perillosos.

***

Ara sembla que hi ha una campanya contra **Àngel Colom**. L'altre dia **Encarna Parreño**, afirmava d'amunt *L'Estel*: **M'inclico més per aquella possibilitat que vaig apuntar a través d'un article l'any 1992: ERC està en mans d'un doble agent, Àngel Colom**. Ja hi som! Jo a la Sr. **Encarna Parreño**, de moment, li diria dues coses: fets, Sra. **Parreño**, volem proves i fets demostrats. No volem ni hipòtesis, ni elucubracions pretesament «genials» ni possibilitats, sinó

Parreño és un infiltrada del CESID per dactilografar des de dintre els líders independentistes com **Colom** o **Rahola**. Senyora **Encarna Parreño**! Molt bé la **Carta oberta a la Casa d'Andalusia** (*L'Estel* 15.III.95, pàg. 11)! En canvi li deman que a l'hora de fer segons quines afirmacions no actuï amb precipitació i manco sense proves.

***

Fa un parell de números, la secció **Xafarderies** de *L'Estel* recollia un comentari de l'escriptora **Antònia Vicens** sobre **Minimax** amb el qual no estic gens ni mica d'acord. Jo conec perfectament les dificultats que ha hagut de vèncer **Minimax** per anar introduint progressivament la llengua catalana en la seva activitat comercial i consider que només des de la manca d'informació es pot afirmar que **la retolació és vil·lingue** (sic), per exemple. **Minimax** va posar els rètols interiors només en català i la cosa va durar dos dies davant la protesta dels forasters. Quan va fer la campanya en català sobre productes mallorquins, moltes tanques publicitàries van esser embrutades amb pintura, etc. Tot això, si no ho sap **Antònia Vicens**, com a mínim ho hauria de saber el redactor de les **Xafarderies**, **Mateu Joan**. Com també haurien de saber el suport de **Minimax** a la **Plataforma de Joves per a la Llengua**. **Minimax** és una mitjana empresa mallorquina que ha patit com ningú la protecció descarada del PP, de Fageda i de Cañellas a les grans superfícies forasteres que fan competència deslleial i practiquen el **dumping**. No debades va haver de tancar la sucursal del carrer Bartomeu Pou, etc. Jo no tan sols som client assidu de **Minimax**

la Lliga amb el sorgiment d'Acció Catalana i la seva claudicació davant Madrid va esser la catapultada definitiva per a **Francesc Macià** qui l'any 1931 i amb la recent creada *Esquerra Republicana de Catalunya* (ERC) va obtenir la majoria a les eleccions.

Pujol i **Roca** apuntalant Espanya, el terrorisme d'estat i mantenint el PSOE al poder estan

fets contrastats. Mentre no hi hagi fets, tot plegat és xerrameca vana i fer la feina bruta d'Espanya. Sra. **Parreño**, si vostè creu que **Àngel Colom** és un doble agent n'ha de donar proves fefaents; i si no en té més val que calli perquè sinó aleshores qualsevol indocumentat com vostè també podria escampar d'una manera absolutament frívola i irresponsable que **Encarna**

sinó que a més pens que tothom hauria d'anar a comprar a la petita i mitjana empresa mallorquina perquè aquests doblers queden a Mallorca i no com **Pryca**, **Continente**, **Alcampo**, **Ikea** o **El Corte Inglés** que se'n duen els beneficis a Madrid, a França o a Suècia. Ω

Homenatge a Guillem Fullana

Hada d'Efak (i 2)

Continuació de l'entrevista que va sortir al número 311

– I on era?

– Mira, era el Bar Bohemia, al carrer de sa Ferreria. Bé, el brut d'ara ja no té res a veure amb com era en aquell temps. Mira, precisament quan vaig tornar de Barcelona, ara fa deu anys, vaig fer com una pelegrinació per aquells carrers i vaig quedar acollonit. Un temps jo havia passat tranquil·lament de nit per allà i ara, de dia i tot, estava acollonit. Vaig arribar inclús a posar un bar dins el brut, al carrer d'en Ballester. Se deia el Bar Paco, que ara me pareix que se diu Poker. El dia que hi vaig tornar a entrar em vaig com regirar.

– I d'aquí, com vàreu **pegar** el bot de bell nou a la música?

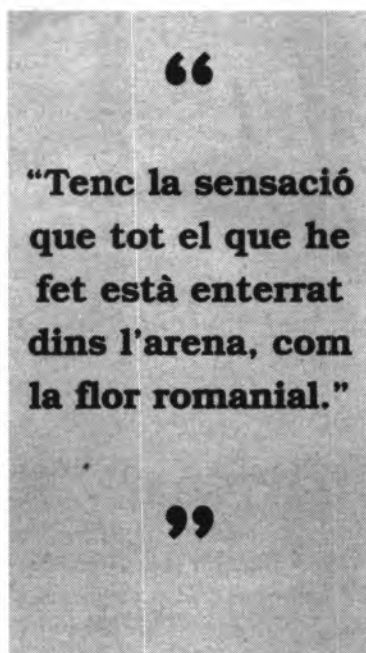
– Mira, un dia me veig entrar dos negres al bar, se m'acosten i, és clar, amb l'experiència de França vaig pensar: *Ja hi tornam a esser!* Me vénen i me diuen: *– Escolta! Tu tens uns calçons negres?* I dic: *– Sí. – I xerres anglès. – Sí. – Però ets d'aquí. Pots fer feina?* I dic: *– Sí. – Idò mira, ens hauries de fer un favor. Avui vespre vénis a La Cubana i tocaràs amb nosaltres amb l'orquestra.* Mira, saps què passa... era una orquestra no exactament de jamaicans perquè hi havia de tot. El director, en Max Woiskim, era de Surinam,

ex-colònia holandesa. Bé, resulta que un dels músics li havia fugit amb una sueca i, és clar, anava cercant com a desesperat un negre per poder ocupar el seu lloc.

– Quina experiència teníeu?

– Me varen dir: *– Tu tranquil, tots els negres saben cantar o almanco això pensen els blancs.* Figura't!, si mateix jo tenia l'experiència de quan al·lot anava per les verbenes dels pobles amb l'orquestra Guinea. Cantava. Era l'animador. Escolta, escolta: *“Una fecha: Tres de abril. Un lugar: Club de Regatas. Una orquesta: Guinea. Un animador: Fullana.”* Ha!, ha!, ha! Bé, com que el sou estava bé, cony!, me'n vaig cap allà, me foten una brusa, me donen unes marques i unes tumbadores i, és clar, com que eren coses fàciles, m'hi vaig enganxar. Me varen oferir quedar-m'hi i bé que m'hi vaig quedar. Imagina't. Llavors sí que començava això del turisme. El Terreno, allò era mortal. Imagina't les sueques, no havien vist un negre en la vida i *bluff!*... hi havia coes, havies de sortir per les finestres, tenies cada vespre set o vuit dones que t'esperaven. Quin puta merder! Allò era horrorós, era horrorós d'hermos, és clar!

– L'any 1956 vàreu publicar

el primer llibre de poemes, *El poeta i la mar*.

– Sí, això va esser després de l'homenatge a Rimbaud. Me va editar aquest llibre en Llompart, que aleshores dirigia una col·lecció que es deia La Font de les Tortugues. Va esser precisament en Llompart qui anys després un dia va venir i em va parlar d'un moviment de cançó que cantaven en català. Record que em va parlar de n'Espinàs, d'un al·lot de València que era en Raimon, i em va dir: *– Aquí no tenim ningú i, és clar, hem pensat*

en tu perquè fas poemes i, a més, t'agrada la música... Bé, vaig quedar com al·lucinat. Jo tenia alguna cançó feta ja feia molt de temps, com la d'en Jordi Roca, però res més. Me va dir que fes una cinta i que ells ja l'enviarien a Barcelona. I així va començar tot.

– I vàreu partir cap a Barcelona.

– Sí. Vaig arribar a Barcelona el mateix dia que van matar en Kennedy. Record que me'n vaig assabentar dins el barco. Això era l'any 1963. Allà vàrem organitzar una cosa que es deia la Cova del Drac i vàrem anar fent discos. Jo encara m'ho prenia d'una manera molt esportiva.

– Bartomeu Mestre, al seu llibre, diu que el nom del local més llegendari de la nova cançó, la Cova del Drac, obert l'any 1965, deu el seu nom a vós i a Jaume Vidal i que per això s'assembla al nom de les coves del Port de Manacor.

– Un gran promotor cultural al qual sempre estaré agraït, Ermengol Passola, va esser el fundador del segell de discos Concèntric i va saber trobar col·laboradors per muntar un *drug-store*. Aleshores Josep M. Espinàs, a qui agrada molt jugar amb les paraules, se li va ocórrer “Drac Drug-store”, i d'aquí a Cova del Drac només hi va haver una passa.

– Dia 31 de maig de 1965, al Teatre Romea, hi va haver un macro-concert que va esser la vostra presentació en persona.

– Aquí jo encara no vivia a Barcelona. Va passar una cosa important que s'ha dit molt poc. En aquells temps els cines tenien els preus de les entrades bloquejades. No els podien modificar i per això es varen inventar posar una atracció al descans, i amb aquesta excusa podien pujar els preus. Aleshores, com que per La Cubana venia molt l'empresari Pepín Tous, me va cercar contractes als cines. D'això és del que se'n recorden més de mi a Mallorca, això em va anar col·lunat perquè jo ja havia fet dos discos, tenia els *play-backs* i, clar, això no s'havia vist mai. Jo sortia al cine i cantava en *play-back*, l'acompanyament és clar, perquè

la veu la posava jo en directe. Allò quedava de puta mare! Va esser una bona època. Pagaven molt bé perquè em pagaven un duro per entrada. Una altra cosa que va anar molt bé gràcies a en Pepín era que nosaltres anàvem contractats amb la pel·lícula i llavors cantàvem tot el temps que la pel·lícula durava. Cantàvem a cada descans dues o tres cançons. En Pepín, el que feia era que em triava les pel·lícules bones. Me'n record de la pel·lícula *El Cadillac amarillo* que no sé si la varen fer devers tres mesos. En vaig enganxar un parell que bé... Vaig cantar a tots els cines, tots (el Born, el Líric, el Rívoli, la Sala Augusta...) excepte el Balear.

– Com us rebia la gent?

– Molt bé. D'això és del que se'n recorda més la gent. encara me trob dones, que aleshores eren jovenetes, *– ah!, me'n record de quan actuaves al cine...*

– I després?

– Bé, a Barcelona llavors es va obrir la Cova del Drac. Allò era una cosa estable. Me'n vaig anar allà i m'hi vaig quedar. Com que només hi cantaven en català poc temps després la van tancar per ordre governativa. Però com que no sabien fer les coses bé, la Cova del Drac feia bar a dalt i l'espectacle a baix. No sé què putes varen fer que varen tancar el bar però no la sala de festes, que va continuar. Cada dia ens enviaven dos grisos i policia secreta a controlar.

– Vàreu actuar també als pobles?

– Això va venir després. Precisament amb en Porter. El seu germà era qui se'n cuidava de cercar-nos llocs on actuar. Feia com de mànager. Llavors va esser quan vaig tornar a trobar l'arrrel. Va esser talment com quan me'n vaig anar a fer escola a foravila. Llavors, per la Catalunya comarcal, va esser quan vaig veure aquella gent, aquella fe, aquella cosa...

– La Catalunya profunda.

– Sí. Anàvem de poble en poble. En aquells temps el transport estava fotut. Te quedaves a dormir. T'hi passaves un dia. Aquella devoció que te tenien quan te deien: *– Te necessitam, te*

Jaume Santandreu, Guillem d'Efak i Antoni Mir (visita del Comitè de Defensa de S'Arenal a l'OCB, 1992).

necessitam... Hòstia, mai ningú en la vida m'havia dit "te necessitam". Era senzillament emocionant. Llavors va esser quan veritablement un va començar a agafar consciència de país. Va esser una òsmosi.

– Quins contactes teníeu?

– El contacte sempre l'he tingut amb el poble. Mai m'he sentit còmode en tot allò de les tertúlies i cenacles literaris. Ara, és clar, sempre vas per afinitats. El qui jo tenia més aprop era en Quico Pi de la Serra, era molt vitalista. Tots els que fèiem coses en català teníem un nexa que ens unia. Jo me feia molt amb la gent del teatre. Me relacionava amb na Maria Aurèlia Capmany, en Jaume Vidal, en Josep Anton Codina, en Pons, els germans Luchetti, en Feliu Formosa, en Martí i Pol... i sobretot Els Joglars.

– Em consta que pel Principat se'n recorden de vos.

– Se'n recorda una generació. Jo faig de guia turístic i és curiós que quan vénen jubilats catalans amb el programa d'Insercio només amb l'expressió de la cara que fan te n'adones. S'acosten i te pregunten: –Guillem d'Efak? –Sí. –Ah!, quan jo era jove me'n record... Vaig córrer per tot Catalunya. En Porter se movia i me va dur per tots els pobles, per València, Andorra, a Nimes, a Cannes... Vàrem córrer molt. Vàrem actuar també a les Cases Catalanes de molts indrets d'Europa, a Suïssa per exemple. Va esser una etapa molt hermosa, sobretot perquè te senties útil per a tot un poble. Era una cosa que valia la pena.

– Bè, som a finals dels anys

seixanta i...

– Ah!, bé, ens hem botat un dels pilars de la cançó. Era el programa *Radioescope* de Salvador Escamilla. Era un *show* en directe molt popular que es feia cada dematí a Radio Barcelona. Va esser una de les bases de subsistència. Quan no tenies duros t'anaves a n'Escamilla i li deies: –Ei!, dóna'm un parell de programes perquè...

– Narrador i poeta, d'això n'hem parlat molt poc.

– Bé, quan cantes tens temps lliure i jo continuava escrivint. Vaig fer de tot. Te venien a cercar. Vaig fer teatre. Vaig fer tres pel·lícules, una d'elles amb na Maria Cinta, una sèrie de televisió.

– Quin paper fèieu?

– Home, no feia de protagonista. Jo, de protagonista, no en puc fer mai. Només puc fer d'Otelo o d'El negro que tenía el alma blanca. Ha!, ha!, ha! El meu físic em condiciona molt.

– Hòstia!, El negro que tenía el alma blanca, la pel·lícula de Benito Perojo que vam citar dins *Un puput de cresta molla*...

– Realment aquesta pel·lícula és una animalada perquè els negres toquen tenir l'ànima negra.

– Sí, nosaltres la vam citar per entendre i explicar la patologia de l'autoodi tipus Michael Jackson, l'autoodi dels mallorquins que tenen cap de foraster.

– Idò bé, jo llavors escrivia. Vaig guanyar el premi de poesia Carles Riba l'any 1969 amb el llibre *Madona i l'arbre*. Avui hi ha llicenciats de literatura que no saben ni que existeix aquest premi. Manacor deu esser un cas únic en la història. A Manacor, hi

Homenatge a Guillem d'Efak per l'Escola de Mallorquí de Manacor.

ha dos Carles Riba, en Jaume Vidal i jo; dos premis Sant Jordi, en Miquel Àngel Riera i n'Antoni Mus; un Prudenci Bertrana, en Biel Mesquida; premis Ciutat de Palma, tots els que vulguis; músics, pintors (Riera Ferrari, Brunet, Parera Fons); un futbolista i tot tenim del Barça com en Miquel Àngel Nadal... No ho entenc. Bé, total, vaig anar escrivint, vaig fer teatre, vaig guanyar un premi Farandula de Sabadell (1977), també vaig guanyar el premi Ciutat de Palma de teatre (1973), etc.

– Us veig com decebut?

– Sí, sobretot quan veig la colomassa forastera que mastega el jovent. Me fa molta gràcia que surtin uns jovenets que només

perquè han fet de pastorets ja se pensen esser Marlon Brando, en canvi un tio que ha fet sales de festes, teatre, Palau de la Música, Romea, teatre de cabaret, que té premis de teatre... i ja ho veus, pareix com si no existissis. No sé, tenc la sensació que tot el que he fet està enterrat dins l'arena com la flor romanial que algun dia espera rebrotar. He arribat a la conclusió que el més important és fer feina personalment. Si en convenç un cada mes ja està bé i em don per satisfet. Per exemple, fent de guia he ajudat a eliminar una quantitat de barbarismes mortal, abans deien "madera" i ara ja diuen "fusta". He aconseguit que alguns guies hagin fet curssets de català. Un fins i tot ja ha fet el grau superior. Fas feina al teu redol. Aquí no hi ha societat civil. Aquesta és la gran diferència amb Catalunya. Allà la burgesia fa país i aquí, no és que sigui dimissionària, sinó que s'ha fet de cop.

– Hem pegat un bot molt gros. Hem passat del feudalisme al final del segle XX només en quaranta anys.

– A Catalunya hi ha una burgesia que compleix la seva funció. Aquí, això no existeix.

– Però aquí també passarà. És qüestió de temps. Al Principat va existir una revolució industrial i a principis del segle XX ja existia una burgesia que finançava els edificis modernistes de Gaudí.

– Sí, però el que a mi me fot és que jo, a això, ja no ho veuré. M'emprenya bastant. A mi, me passa una cosa: els anys m'empenyen. Primer ja vaig molt empès d'anys i segon jo som Àries. Els Àries som molt ràpids. En concebre una cosa ja la voldríem veure

feta. I, és clar, és allò de sempre que vas frenat, vas frenat.

– Què pensau de la independència?

– Tots els pobles tenen dret a la independència. Ara bé, els polítics no arreglaran res. Ells faran el que el poble demani, com és lògic, i jo, la independència, la veig com una passa molt enfora. És una paraula que encara *assusta*.

– Voleu dir, però si ja la diu en Canyelles i tot?

– *Assusta* i molt. Ara fa cinc anys autodeterminació *assustava* i ara ja no. Idò ara estam igual. En Canyelles va dir independència com hauria pogut dir una altra cosa. Hi ha una feinada a fer. Jo no som tan optimista com tu. No podem descansar gens. Hi ha molta feina per fer i cadascú al seu redol.

– Segons tinc entès, estau dins UM.

– Sí, hi estic perquè és un projecte realista, que toca amb els peus en terra i que es dedica a crear un centre que és el que domina l'economia, i a partir d'aquí, a partir de l'economia, anar fent feina. UM ara s'ha obert moltíssim i crec que na Maria Antònia Munar és una valenta dona. Al final, la jugada d'en Canyelles ha anat bé per a UM perquè n'ha sortit molt reforçada. En Jeroni Albertí m'ho va dir ben clar: –Si UM se'n surt d'aquesta, està salvada per sempre.

– Què opinau de S'Arenal de Mallorca?

– És imprescindible, amb un estil molt arrelat dins el que era habitual. Tant és així que, si un altre manacorí il·lustre com Mn. Antoni M. Alcover fos viu, o bé hi col·laboraria o bé hi tindria polèmica. **Jaume Sastre** Ω

Bibliografia de Guillem Fullana Hada d'Efak

Poesia

El Poeta i la mar. Col·lecció La Font de les Tortugues. Ciutat 1956.
El Poeta i la mina. Col·lecció Pedra viva. Ciutat. 2a. edició Caixa d'Estalvis. Manacor 1974.
Madona i l'arbre. Premi Carles Riba 1969.
Erasfera. Caixa d'Estalvis. Manacor 1982.
Poeta en bicicleta. Caixa d'Estalvis. Manacor 1984.
Tampoc el foc. Col·lecció Germania (ERC-Balears i Pitiüses). Ciutat 1995.

Narració

Cançó i conte del dimoni cucarell. Premi Artur Martorell. Concèntric. Barcelona.
Les vacances d'en Jordi. Premi Cavall Fort de Cantonigròs, 1968.
Tomeu, el pescador. L'infantil. Barcelona 1968.
La ponentada gran. Col·lecció tià de sa Real. Manacor 1979.

Teatre

J. O. M., en un acte. Premi Club de Joves de Tarragona, 1967.
La mort de l'àvia. Finalista Premi Sagarra, 1968.
Els de fora. Premi Última Hora, 1968.
J. O. M., nova versió en dos actes. Premi Ciutat de Palma.
El dimoni cucarell. Edicions Dom Bosco de Teatre, 1977.
Gimnèsies i Pitiüses (Lo Regne enmig del Mar). Música d'antoni Parera Fons. Estrenada pel grup Capsigranys, 1981. Col·lecció Tià de sa Real, 1983.
Paisajexlindos. Estrenada a la Sala Mozart de Ciutat dins els actes de les Jornades sobre Immigració pel grup Taula Rodona, 1989.

Traduccions

M. Poniowski. *Les Coix de l'Espoir*. Dopesa. Barcelona 1971.
Sir Walter Scott. *Ivanhoe*. Bruguera, 1975, i Ed. Orbis, 1990.
Preescolar Santillana, programa global i integrador de distintes àrees. Santillana S.A. Madrid 1976.

Discografia

Veu de Mallorca. Concèntric 6001 XC.
Blues. Concèntric 6002 XC.
Sempre tendre. Concèntric 6027 XC.
Ol' Man River (adaptació). Concèntric 6024 XC.
Plou i fa sol. Premi Sant Jordi d'Or de Ràdio Barcelona. Concèntric 6036 XC.
Cavallet de Serp. Concèntric 6074 UC.
Son Coletes. Concèntric 6050 UC.
La història del Dimoni Cucarell. Gran Premi Artur Martorell al millor disc infantil. Concèntric 6041 HC.
Nadal (amb altres). D'Efak: "Santa Nit". Concèntric 6023 UC.
Lluc i el poble (amb altres). D'Efak: "Per pujar a Lluc a peu". Prom. Blau A012 P.M.

Cançons musicades per Antoni Parera Fons

Viure a Mallorca. Canta Núria Feliu. Prod. Pu Put! PSL 14.
Vou-veri-vou mariner. Canta Núria Feliu. Prod. Pu Put! PZL 24.
Suquet de peix. Hispavox S.A., S 60.430.
Canten. Els Pescadors de l'Escala: "La jovençana", "L'acordi captaire".

El PP i la nostra cultura: el fet d'Inca

Fer efectiu l'ús de la llengua catalana en l'àmbit administratiu de les illes Balears és un dels objectius de la Llei de Normalització Lingüística que signà el president Gabriel Canyelles, dia 29 d'abril del 1986. Doncs bé, dia 22 de setembre proppassat, la consellera de Governació, Catalina Cirer, requerí a l'Ajuntament d'Inca l'anul·lació de l'acord municipal de 20-9-94, adoptat per unanimitat, que establia com a requisit necessari per poder concursar al lloc de feina d'interventor de fons el coneixement de la llengua catalana.

A la sessió plenària del mes de febrer d'enguany, el PSOE, PSM i UM presentaren una moció d'urgència, contestant i rebatent la resolució del Govern Balear, per anar contra els interessos dels ciutadans mallorquins i per implicar un insult a la nostra llengua pròpia, reduïda a la categoria de llengua innecessària i fútil enfront de la castellana, imposada com a indispensable i com si fos la nostra llengua natural. Naturalment, Pedro Rotger, portaveu del PP a l'Ajuntament

d'Inca, s'hi oposà i atacà l'equip de govern amb acusacions i despropòsits, presumint encara que el PP i el Govern Balear són uns enamorats de la nostra llengua.

Jo no puc pensar ni creure que tots els polítics del PP, almenys en aquestes illes, hagin renegat de la nostra nissaga i de la nostra herència cultural, encara que no en manquin símptomes i en sobrin proves; no puc imaginar que no sentin una profunda vergonya i un neguitós remordiment de fer malbé tira-tira la nostra llengua i la nostra identitat, renegant cada dia de la missió primordial que incumbeix a un Govern i a un partit de les Balears. El que passa és que aquests polítics, a part de l'autoodi que els indigesta, estan encadenats i paralyzats per la direcció central del seu partit estatal. El fet d'Inca no és més que un escaló de la gradèria que ens condueix a la nostra total immolació al temple imperial on es crema, s'atia i es fa cendra l'encens de la nostra identitat i de la nostra cultura.

Tan aviat com aixeca l'ull una iniciativa favorable a la llen-

gua catalana, pròpia també de les illes Balears, allà hi fa acte de presència l'aixada o la guillotina destructora dels sicaris del Partit Popular, que intenten arrancar de rel el rebrot o almenys retallar-li els ulls més tendres. Així, el PP alça espasa contra la Llei de Normalització Lingüística de la Generalitat de Catalunya, a les Balears hi té la intenció maquiavèlica de diluir dins l'apatia i l'arbitrarietat l'ensenyament del català a les escoles i no fa gaire s'ha posat en contra del Projecte de reforma de la Llei del Poder Judicial, presentant recurs d'inconstitucionalitat contra la resolució que els jutges coneguin el català, el basc, o el gallec, en ocupar una plaça a aqueixes comunitats. Això és tot el que podem esperar del PP: silencis, inèrcia, *menfotisme*, opressió; emperò els qui realment a les nostres mans tenim la darrera paraula som els ciutadans; de nosaltres depèn sense gran esforç el nostre futur. Basta un vot ben donat! **Miquel Julià i Prohens** Ω

Llengua i nacionalisme

A França, i a bona part d'Europa, es va anar bastint, a partir del segle XVI, tota una complicada teoria per tal d'assegurar al francès, i en general a la resta de les grans llengües europees, la suposada superioritat sobre totes les llengües del món —ja d'entrada en foren excloses totes aquelles llengües que freturaven de poder polític, com el bretó, català, occità, basc, gal·lès, etc—. En el cas francès, el cas paradigmàtic per excel·lència, la Reial Acadèmia de la Llengua francesa, en una clara opció ideològica, ignora totalment la resta de les llengües de l'hexàgon —fins i tot anorreant els seus propis dialectes—, tot declarant emfàticament que «la llengua francesa és la més pròxima a l'ordre lògic i és per tant la més noble» (!).

Europa, l'Occident, és la modernitat, i fóra superior davant la resta del planeta. El benestar de l'Occident colonialista s'assenta damunt l'organització dicotòmica: civilitzat-salvatge, llengua-dialecte, nació-tribu. Hi ha una seqüència magnífica en el film *Home*, de Martin Ritt, que il·lustra perfectament aquest plantejament. L'«indi» Paul Newman defensa uns indis de la seva tribu i agredeix violentament un pistoler, tot parlant en l'idioma dels blancs. Un amic de l'indi Newman, que ha presenciat el fet, li retreu

que és «un salvatge», davant la qual cosa aquest li replica i li diu: «no sé perquè dius això, he parlat en un idioma civilitzat».

Els grans avenços que es produeixen al segle XIX en el camp de la teoria lingüística estan amarats d'aspectes ideològics jerarquitzants. Els lingüistes comencen a batejar sistemàticament les llengües «nacionals» com a llengües, i a les altres com a dialectes. La ciència no és neutra i la lingüística ha servit als europeus en llur tasca colonitzadora. La idea de la superioritat de les llengües i cultura europees ha estat la justificació del colonialisme. Així, els «salvats», no tindrien ni història ni cultura. La nova llengua «civilitzada» els obrirà les portes a la civilització i al món modern. És la «cultura» contra la «ignorància». Heus ací plantejada una batalla imperialista. En aquest sentit, no hi haurà una veritable alliberació si continua imperant la llengua colonial. És per això que la reivindicació lingüística ha de començar quan encara no ha arribat la llibertat. Perquè si no s'aconsegueix la descolonització lingüística no és possible la descolonització *per se*. Ja ho diu la sentència, «poble que sa llengua cobra, es recobra ell mateix». **Andreu Salom i Mir** Ω

La independència dels Estats Units d'Amèrica

Afers diversos em portaren a fer una estada en algunes ciutats nord-americanes, l'estiu passat. El meu bon amic Paul Cowan i la seva nombrosa família van voler acollir-me a ca seva.

Aprofitant un dia de lleure, vam visitar la històrica parròquia episcopaliana *The Falls Church*, a l'estat de Virgínia. És un bonic edifici bastit amb maons color mangra d'obra vista, envoltat per espaioses finestres. Però un rètol prop de l'entrada principal em cridà l'atenció, diu: «George Washington fou elegit membre del Consell parroquial, el 3 d'octubre de 1763.» Pel que el reverend John Heindengren em va dir i per un breu resum històric imprès que em va donar, vaig saber que Augustine Washington, pare de George, també n'havia estat conseller, des de 1735; que els administradors de la parròquia encarregaren contractar la construcció del temple actual —l'antic era de fusta i en aquell temps era una ruïna— a George Washington i a George William Fairfax, i que el temple esdevingué un centre de reclutament durant la Guerra de la Independència.

Una tradició recorda que la Declaració de la Independència fou llegida als veïns del turó *Parish* des de les escaletes que hi ha a les portes del sud. Avui, el temple és obert al culte, i al costat hi ha estat bastit un gran temple, el qual acull una nombrosa feligresia.

Durant la Guerra de la Independència, les al·lusions mosaicques legitimaren la causa americana i afermaren la significació moral de la funció de Washington com a dirigent polític-militar.

Talment, alguns esperits piadosos, que es tenien per hereus «d'una terra promesa», van veure en la Declaració de la Independència un símil d'acompliment de l'antiga aliança, i compararen el seu màxim dirigent a Moissès. Ambdós eren de la mateixa edat quan sentiren, per primera vegada, la crida per «alliberar el seu poble», conduïren més o menys el mateix nombre de gent cap a l'emancipació i tingueren igualment detractors entre els seus seguidors.

Anglaterra i el seu monarca eren comparats amb Egipte i el seu poderós faraó, però «el rei del cel», els donà un «segon Moissès», el qual, inspirat pel Senyor, els salvà de la tirania britànica. L'alliberador hebreu llegà una «legislació sàvia» (el Deuteronomi) als israelites; el parlament de comiat pronunciat per Washington ha estat considerat pels nord-americans com un llegat de valor permanent.

Molts estaven convençuts que la nova pàtria tenia parió amb el Nou Israel. Hom trobà en les gestes del general uns precedents en les de Samsó, Saül i David i en alguns herois greco-romans. Aquesta analogia tingué una rellevància ben remarcable, sobretot en la puritana Nova Anglaterra.

Elegit per unanimitat primer president dels Estats Units, George Washington arribà a Nova York —que llavors n'era la capital— el 30 d'abril de 1789.

Jurà la magistratura posant la mà damunt la Bíblia, i des la balconada del Federal Hall parlà a una multitud enfervorida.

En remarcar algunes qüestions sobre el concepte de l'autoritat legítima, digué: «Seria particularment impropï en aquest acte oficial, d'ometre la meua fervent súplica a l'Altíssim, que regeix l'univers, que presideix el concili de les nacions i que pel seu ajut providencial podem suplir les nostres mancances humanes. Que la seva benedicció pugui consagrar les llibertats i la felicitat dels Estats Units! (...) Que cada pas que es doni sembli haver estat dirigit per alguna providència divina. (...) Nosaltres (...) hauríem estat convençuts que un país que menystingui les regles eternes d'ordre i justícia, les quals el Cel mateix ha instituït, mai no podrà esperar els benigens favors del Cel.»

Des d'aquest parlament inaugural fins al parlament de comiat, George Washington va venerar públicament el Nom sagrat. Amb un home com ell, orientat per la fe, el poder civil podia ésser exercit eficaçment. La sensibilitat a la veu de Déu el féu sensible a la veu i a les necessitats de la gent, i construí un país. **Joan Gonzàlez i Pastor** Ω

**Banquets de batejos,
comunions i noces**

Son Garcia del Pinar, s/n
Tel. 42 86 59 • 42 80 68

BAR RESTAURANT

Fax 42 76 95 • 07007 Coll d'en Rabassa

RESTAURANTE

**Casa
Jacinto**

c/ Barranc, 20 • Tel. 40 18 58 • Gènova

RESTAURANT S'HOSTALOT

**Menú dies feiners: 650 ptes. Cuina Mallorquina
Porcella rostida • Escaldums • Carn Torrada**

Camí Vell de Sineu, km 5 • Tel. 42 87 12
S'Hostalot

GIMNÀS TANIA

AERÒBIC • RÍTMICA • BALLET • TAEKWONDO • JAZZ
i ara també SEVILLANES

Tot amb matrícula gratuïta

c/ Balmes, 65 • 29 95 15 • Ciutat

Automòbils PLA DE NA TESA

Compra i venda de vehicles

C/ Weyler, 12 • Tel. i fax 60 04 45 Pla de na Tesa

SERVEI OFICIAL

OPEL

SERVIAUTO ARENAL S.A.

Carretera Militar, 185 • Les Cadenes
07006 S'Arenal-Palma (Mallorca)

Tel. 26 81 11
Fax 74 32 77

Restaurant

BINICOMPRAT

**Banquets de negocis,
noces i comunions**

Carretera de Manacor, km 21'70 • Tel. 12 54 11

• Llet del dia • Llet pasteuritzada •
Llet amb cacau • Suc de taronja •

Preu per preu, comprou productes mallorquins
Demanau-los a la vostra botiga o supermercat habitual

Hort de Can Sastre

Tel. 26 38 14 • 49 11 51 • Fax 49 18 01

FORMIGÓ ARMAT

**Empresa especialitzada
en la construcció de cementeris**

Cra. de Palma, 63 • Tel. i fax 56 06 89
Vilafranca de Bonany

BAR CENTRAL

Menjars • Tapes variades • Entrepans
Som especialistes en paelles
Menú del dia a 600 ptes.
C/ Cardenal Rossell, 80 •
Tel. 26 10 39 • Coll d'en Rabassa

Toldas

Carrer de
Manacor, 121-C

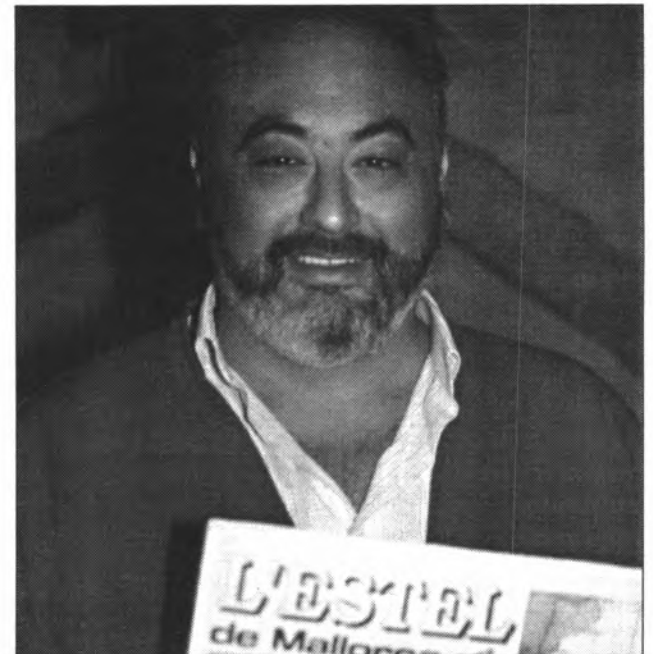
Tel. 27 85 18

07007 Palma de
Mallorca

Escola de cuina

ALCARI

Menjars preparats a domicili • Servei a restaurants
Servei de buffets • Catering service for yachts
Rafaletes, 1, baixos. Tel. 70 02 27. Ciutat

En Pep Oliver és un dels amos del celler Can Font, de Sineu.
Recomana el frit i la porcella. El preu mitjà a la carta és d'u-
nes 2.000 ptes.

Restaurant SES COVES

Cuina catalana. Com cada any, feim calçotada.
Reservau taula. Aprofitau per visitar les coves de Gènova.

C/ Barranc, 45. Tel. 40 23 87
07015 Gènova. Ciutat de Mallorca

**Restaurant
Cas Carbone**

Dimarts
tancat

Cta. de Manacor, km 28 • Tel. 64 65 04 • 07230 Montuiri

**Si us anunciau a L'ESTEL de Mallorca
la vostra empresa guanyarà doblers!**

En Pep Mas és l'amo del Celler Es Grop, de Sineu. Fa cuina
mallorquina a les totes: el frit de Sineu, el bacallà a la basca i
la llengua amb tàpares són alguns dels plats que recomana.
Per 1.200 pessetes dóna menjar i beure a voler. Fa menús a
975 ptes.

PETITS ANUNCIS

BORSA
IMMOBILIÀRIA

Venc pis al carrer Tòquio de s'Arenal. Tel. 295820.

Venc solar de 505 m² a Bellavista de ses Cadenes. Sr. Castellano. Tel. 261255.

Lloguer de local de 2.000 m² a la plaça dels Nins, 17, de s'Arenal. Tel. 26 12 03.

Traspàs botiga de queviures en ple rendiment. Lloguer, 25.000 ptes.; traspàs, 1.200.000 ptes. Molt ben situada. Tel. 296817, vespres.

S'Arenal, venc pis, 3 hab., bany, cuina, dues terrasses. A la zona de la plaça de les Verdures. Tel. 263674.

Lloc per dies apartament a Palmanova. És ideal per trobades amoroses. Tel. 469441.

Deixaria cambra doble a casa compartida, jardí i hortet. Molt econòmic. Prefereix gent jove. A Santa Ponça, urb. Galatzó. Tel. 671419.

Sant Joan, es ven casa en perfecte estat de conserva-

ció. 4 hab., cuina, bany, sala-menjador, sala, corral amb cisterna. Tel. 296095 i 560024. Joan-Lluís Gayà.

Bonic terreny a Lluçmajor (camí d'Alicanti). Cantó 11 m., caseta dos compartiments, a reformar. Pou, possibilitat de llum i telèfon. Tel. 450994. Preu per convenir.

PERRUQUERIES

Blanca, perruquera. Gran i General Consell, 36. S'Arenal. Tel. 265109.

Maka, perruquera. Pedicura i manicura. Botònic. Germà Bianor, 19. Tel. 260756.

ANIMALS DE
COMPANYIA

Clínica veterinària. Lda. A. Artigues. Horari: 11'00-13'00, 16'00-20'00; dissabtes: 10'30-13'30. Servei d'urgències. Plaça de l'Església, 2a. Tel. 743854. Coll d'en Rabassa.

VENDES

Venc motor fora-borda nou. un Johnson de 14 cv. 150.000 ptes. Tel. 546540.

Venc vestit de submarinista de cinc mil·límetres de gruixa amb aletes i guants. 45.000 ptes. Tel. 515433.

Venc revestiment de marbre, de color gris perla, per a foganya de llenya. Ho venc a meitat de preu, per 100.000 ptes. Completament nou. Tel. 794903.

Venc motor Mercuri, fora-borda, de canya curta, 2,2

HP, en bon estat. Preu 35.000 ptes. Tel. 753033 i 755460.

Venc taula-escriptori de fòrmica, nova. Ideal per una habitació de nina o nin. 5.000 ptes., en val 10.000. Demanar per na Malena, tel. 410542.

Gran oportunitat. Venc ordinador nou, sense estrenar, a meitat de preu o preu per negociar. Tel. 277990. Marga.

Venc taula grossa de menjador, 6 cadires i una llibreria. Tel. 262772.

Venc compacte, inclou platineta, discs, cassette, etc. En molt bon estat i a bon preu. Tel. 427647.

Venda d'estores saharauis. Per a més informació crida al telèfon 534455, o bé veniu a La Punta (Pollença, cra. del Port).

Venc grup electrògen diesel de 3 kw, 220 v, monofàsic, motor d'arrencada, en perfecte estat. Tel. 591633.

Dancing the Dream. Fans de Michael Jackson. Si vols aconseguir material i informació i vols col·laborar en activitats i projectes entorn d'en Michael, demana per na Kati. Tel. 03096-795071.

Venc parella de coloms butxes per 5.000 ptes. Tel. 754131.

Venc Vespa 200, en bon estat i a un preu raonable. Tel. 491372.

M'interessa comprar les tapes dels setze volums de l'*Enciclopedia Estudiantil* que va editar la casa Sopena als anys seixanta. Demanar per Juan José. Tel. 751527.

Venc contestador automàtic marca Sanyo. Tel. 264259.

PERSONALS

Administrativa de 30 anys. Cerc amics per fer excursions (cinema, prendre cafè, fer esport, etc). Amistat sana i sincera. Apt. de Correus 1.792 Palma.

Pensionista del comerç. Tenc pis, cotxe, terres, molt atractiu, conservat i sa. Vull conèixer senyoreta garrida, culta, neta i formal. 540586.

Propietari de restaurants, vidu, alt i fort, de 58 anys. Vull amistat amb senyora o senyoreta sana i atractiva, a qui agradi viatjar, ballar... 719534.

Metge especialista, 34 anys, alt, plantós i agradós. M'agradaria tenir amistat formal amb senyoreta culta, atractiva i amorosa. 717354.

Senyor casat de 45 anys. Alt i plantós, amb negoci d'immobiliàries. Vull conèixer senyora o senyoreta amb fins formals. Me vull separar. 719534.

Cuiner de primera, separat amb 52 anys, alt, fort i molt alegre. M'agrada viatjar, la pintura, la música, la natura, els nins. Si tens entre 30 i 50 anys, crida'm al 717354.

Oficial electricista. tenc un alt càrrec en una bona empresa, ingressos elevats, estalvis, pis, cotxe. Vull conèixer senyoreta formal. 719534.

Separat de 59 anys, empresari del calçat. Vull conèixer senyora o senyoreta per formar una nova família. 719534.

Fadrí de 30 anys amb empresa, de camions. Vull fer amistat amb fadrina de 18 a 30 anys. 717354.

Fadrí alt i fort, jove i plantós. Tenc un taller d'electrònica i Tv. Grans ingressos i bon futur. Vull una amistat molt formal. 717354.

Fadrí de 34 anys. Alt i agradós. Tenc un taller de mecànica i molt de futur. Cer la meua mitja taronja. 719534.

Mare fadrina de poble amb una filla de 2 anys. Vull conèixer jove per formar família amb la meua filla i jo. Te faré feliç. 717354.

Jove agricultor amb molta terra. Som enginyer agrícola. Vull formar una família amb fadrineta intel·ligent. 717354.

Fadrinell-lo que fa feina a EMAYA, amb bons ingressos i bon esdevenidor. Vull una amistat sana amb fadrineta amorosa, garrida, sincera i formal. 719534.

Divorciat de 51 anys, alt i fort. Especialista en maquinària de fusteria amb negoci propi. Bons ingressos. Vull trobar la meua mitja taronja. 540586.

Agricultor de 67 anys, amb terra pròpia. Vull conèixer senyora a qui agradi viure a fora vila, amb molts d'animals. 717354.

Jove administratiu separat sense problemes familiars. Feina fixa, bon sou, pis, cotxe, terres, estalvis. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent. 540586.

Senyor divorciat, alt i fort de 56 anys. Faig feina a arts gràfiques i tenc un bon sou, estalvis, pis, terres, cotxe. Cerc l'amor de la meua vida. 540586.

Si ets una al·lota fan del rock català, telefona al 820501 i demana per en Toni.

Enginyer tècnic, separat, 63 anys, 172 cm, 80 kg, culte, intel·ligent, amorós, formal, afectuós... Cerc senyora o senyoreta d'edat indiferent, accept hàndicap físic. Escriure a: Apt. de Correus 41-46240 Carlet (València).

Separat de 30 anys, atractiu, alt, relacions públiques en diversos idiomes. Vull formalitzar amistat amb senyora o senyoreta garrida, formal i amorosa. 717354.

Fadrí de 27 anys, tècnic electricista amb negoci propi. Cerc la companyia de la meua vida. 717354.

Funcionari d'Iberia amb càrrec superior, 63 anys, cotxe, finques, xalet i tot allò necessari per fer feliç la meua companyia. 540586.

Autònom amb empresa de sanejament, llanterneria i altres. Bon esdevenidor. Vull formalitzar amistat sana amb senyora culta, atractiva, amorosa. Entre 30 i 45 anys. 717354.

Constructor amb grans empreses, casat. Vull conèixer senyoreta o senyora jove per relacions contínues. La puc ajudar econòmicament. 717354.

Vull contactar amb senyora o senyoreta de 18 a 34 anys a fi de donar-li tot el meu amor. Tenc tot allò que és necessari per fer-te feliç. Joan-Lluís Femenies. C/ dels Mariners, 13-2. 07410 Port d'Alcúdia.

Jove de 16 anys. M'agradaria conèixer al·lota per mantenir una relació. Telefona els vespres al 820816. Miquel.

Fadrí de 25 anys amb la carrera just acabada, alt i plantós. Vull fer amistat amb senyoreta intel·ligent i formal. 719534.

Senyor de 70 anys, cultura superior, amb molt de béns i estalvis, ben conservat, fort i sa. Vull conèixer senyora amorosa, culta i formal. 719534.

Vidu de 64 anys, xef primer d'hotel, cotxe, pis, terres, estalvis... Tot allò que es necessita per fer feliç una companyia de veritat. 719534.

Cap d'empresa de 27 anys amb estudis superiors. Fadrí, alt, agradós. Vull conèixer senyoreta fins als 35 anys per formar parella. 717354.

Senyor de 47 anys amb empresa pròpia, grans beneficis. M'agradaria trobar la meua mitja taronja, que sia culta i atractiva, de 25 a 43 anys. 540586.

Senyor alemany de 46 anys, amb bons ingressos, divorciat, sense problemes familiars, alt i plantós. Vull conèixer senyora simpàtica. 719534.

Fadrí de 40 anys, agent comercial amb negoci propi, bons ingressos. Vull amistat formar amb senyora o senyoreta de 20 a 40 anys, garrida i neta. 717354.

Separat total de 40 anys, alt, plantós i agradable. M'agrada viatjar. Xef de restaurant amb negoci propi. M'agradaria conèixer senyora formal i neta. 719534.

Fadrí de 34 anys, 185 cm d'alçada. Gran professional de la mecànica, amb estalvis i casa gran. Vull conèixer la meua mitja taronja. 717354.

**PER IL·LUMINAR
LA SEVA LLAR
ELÈCTRICA
NYEGOS**

Jaume Balmes, 45 • Telèfon 29 56 18
07004 Ciutat de Mallorca

ANUNCIAU-VOS DE FRANC A L'ESTEL de Mallorca

Nom.....DNI.....
Cognoms.....Tel.....

ATENCIÓ

- Escriviu un sol anunci per cupó
- Usau lletres majúscules
- Escriviu dins el requadre el text

Ompliu aquest cupó i enviau-lo a:
L'ESTEL de Mallorca. Apartat de Correus 124. 07600 S'Arenal de Mallorca

**Si estau sols,
veniu
i trobareu parella**

**Gran Prix Master
a la qualitat europea
Gabinet Matrimonial**

Avda. Alexandre Rosselló, 13-3
Tel. 71 95 34 • Ciutat de Mallorca

PETITS ANUNCIS

Fadrí de 37 anys, cuiner de primera amb feina fixa des de fa 16 anys. Vull formar una família plena d'amor. Crida'm al 717354.

Fadrí de 22 anys, agradós, intel·ligent, amb carrera de Psicologia. Faig feina a la ràdio. M'agradaria formar una família amb tu. 717354.

Jove de 28 anys, tenc un taxi i terres al poble amb gent que se'n cuida. M'agradaria conèixer fadrina formal. 717354.

Delineant de 40 anys, 174 cm d'alçada, agradós i lliure de tota càrrega, sense problemes econòmics. Vull conèixer senyoreta. 717354.

Guarda de seguretat fadrí de 36 anys, fort i amable. Vull amistat sincera amb senyoreta intel·ligent de 20 a 40 anys. 717354.

Ets una al·lota educada entre els 18 i els 32 anys, culta, formal i amb ganes de fer feliç un espòs? Som alt, de color i ben curro. 719534.

Si per a tu el més important és l'amistat i no el físic de les persones, si t'agrada anar al cinema i a concerts o simplement conversar, vull que siguis el meu amic o la meua amiga. Jo sóc gai i tenc 29 anys. Apartat 892-07080 Ciutat de Mallorca.

Fadrina de 54 anys amb aparença de 40, alta i sense problemes econòmics. Desig formalitzar parella amb senyor agradable, culte i amorós. Crida'm al 719534.

Som el centre matrimonial i d'amistat que ajunta més parelles cada dia. No segueixis amb més problemes de soledat. Telefona al 717354.

Secretària d'alt càrrec, vida resolta, 32 anys, molt simpàtica, amorosa, garrida, ben feta... vull conèixer senyor formal i culte de 35 a 50 anys. 719534.

Si tens entre 18 i 40 anys, ets garrida i amb problemes econòmics, jo te puc ajudar. Som un empresari casat insatisfet. 717354.

Si tens entre 30 i 40 anys, ets com les presentadores de TV3 i vols anar els caps de setmana a la platja, recitals de rock i de folk, telefona'm i hi anirem plegats. 429287.

Professor fadrí, molt elegant, agradable i sense problemes. Me vull casar amb al·lota elegant i culta entre els 18 i els 35 anys. 717354.

Funcionari d'aviació, alt càrrec, 29 anys, de bona talla, fadrí, sense problemes; vull amistat formal amb al·lota de 16 a 30 anys. Crida'm al 717354.

Senyor casat, insatisfet amb la meua parella. Molt bona posició. Vull conèixer al·lota entre els 20 i els 45 anys per tenir relacions esporàdiques. Te puc ajudar econòmicament. 717354.

Vegetarià anglès de 41 anys, 1'85, agradable, fadrí i molt formal. La meua il·lusió seria casar-me amb senyoreta culta, amorosa i a qui agradin els animals. 717354.

Senyoreta molt simpàtica i amorosa de 35 anys, som alta i prima i tenc la vida resolta. Vull conèixer senyor formal per formar família. 719334.

Mallorquí, fadrí, alt i molt agradable, tenc 25 anys i sóc professor de música. Me vull enamorar d'al·lota entre els 16 i els 26 anys. 719534.

Metge de 30 anys, som alt i ben agradable i amb el futur resolt. Vull conèixer al·lota culta entre els 16 i els 30 anys, formal, garrida i a qui agradi ballar. 717354.

Si ets una al·lota no professional de 18 a 45 anys que vulguis ajuda econòmica a canvi de relacions sexuals, crida'm. 719534

Fadrinango de 40 anys. Tenc cotxe, cases i trossos de terra ben grossos i me vull casar. 719534.

Senyor madur, insatisfet am la seva parella, vol conèixer senyora entre els 18 i els 50 anys per a relacions esporàdiques. La puc ajudar. 719534.

Si tens entre 45 i 55 anys, ets garrida i galatzona i no vols passar els caps de setmana tota sola, telefona'm al 265005.

Atenció amics! Uniu-vos al nostre grup d'amistat. Feim excursions, sortides i altres activitats. Si teniu entre 20 i 45 anys, escriviu a l'apartat de correus 1.792. 07080 Ciutat. Abstenir-se borinots.

SERVEIS PROFESSIONALS

Necessit assistenta d'una quaraneta d'anys. Feina tot l'any. Tel. 263814. Joana-Maria.

Reparacions de Tv, vídeos, àudio, antenes Tv. Tel. 753580.

Bugaderia Lliterma. Auto-servei, rentat en sec i en banyat, neteja de catifes, servei ràpid. C/ Virgili, 17. Tel. 266331. Can Pastilla.

Tallers Vidal. Diessel i gasolina. Cra. de Son Fangos, 280. Tel. 262048. Es Pil·larí.

Modista. Tallar i emprovar. Faig tota casta d'arranjaments: cremalleres, baixos, etc. Tel. 292920. Maria dels Angels.

Planxisteria, pintura, mecànica. Taller San Francisco. Camí de Son Fangos. Tel. 490314. Es Pil·larí.

Pneumàtics Son Ferriol. Equilibrat de rodes, canvi de rodes i pegats, alineament de direccions assistida per ordinador. Avda. del Cid, 73. Tel. 427553. son Ferriol.

Estudiant universitària d'Informàtica fa classes de repàs d'EGB, BUP i COU a la zona d'Inca. Tel. 503063.

Zen-Shiatsu, teràpia manual energètica basada en la medicina xinesa per mantenir la salut, augmentar el benestar i enfortir tots els sentits. Ideal per combatre l'estrès, les depressions i qualsevol desequilibri físic, emotiu, mental o espiritual. Tel. 264259.

Cerc feina per fer a ca meua. Tipus ceràmica, sabates o similar. Tel. 297067.

Cerc feina de representant d'arts gràfiques o comercial de publicitat. Tel. 297667.

Persona cerca feina per fer a casa. Mecanografia, ceràmica, llistes de correus... Tel. 297067.

Es confecciona o arregla qualsevol peça de vestir, cortines, coixins, etc. Tel. 771005.

Es passen treballs a màquina i per ordinador. Neteja i rapidesa. Tel. 771005.

Televisors, vídeos, ràdio-cassettes, els arreglam. Electrònica J. Garcies. C/ Francesc Frontera, 10. Tel. 264335. Coll d'en Rabassa.

Senyora de 46 anys, s'ofereix per guardar ancians o malalts. Tel. 263227.

Gabinet de Psicologia. Neurosis, trastorns de caràcter, psicoteràpia infantil, depressió. Tel. 427193.

BORSA DEL MOTOR

Venc cotxe Renault 5 GTL PM-L, per 110.000 ptes. Tel. 741388.

Si desitja un cotxe nou de la nostra gamma, véngui i en parlarem. Agència oficial Renault. Tel. 413867. Son Ferriol.

Venc cotxe Renault 5 GTL, M-4623-L per 125.000 ptes. Tel. 741388.

ENSENYANCES

Universitària fa classes de repàs d'EGB i català a la zona de Pere Garau de Ciutat. Tel. 243383.

Estudiant de Filologia catalana fa classes particulars d'EGB i BUP a 500 ptes/hora. Tel. 243742.

Cursos d'expressió corporal. Grups d'adults els dilluns a les 18 hores. Grups de joves els dimarts a les 18 hores. Carrer Menorca, 6. Per 5.500 ptes al mes. Tel. 750041-713262.

Motos Salomè

Jeroni Pou, 9 • 07015
Tomàs Forteza, 24 • 46260

Estudiant de Filologia catalana fa classes de repàs d'EGB i BUP, preferentment assignatures de lletres. Demanau per na Carolina al 299829.

Oferim de franc cursos bíblics i subscripcions a revistes cristianes en català: **Ajuda Evangèlica dels Països Catalans**. Apt. de Correus 1.022. 12005 Castelló. Tel. (964) 207607 (secció d'ensenyament).

SUBSCRIVIU-VOS A

L'ESTEL de Mallorca

el diari dels mallorquins

El diari que diu el que els mallorquins pensen i no s'atreveixen a dir!

Tel. 26 50 05

**NO EMPRENYS
EL MEU POBLE**

D'esquerra a dreta: Ramon Minoves, de les Joventuts Nacionalistes de Catalunya, Bartomeu Soler, de les Joventuts d'Unió Mallorquina (JUM), Margalida Miquel, presidenta de les JUM, i Antoni Llabrés, secretari d'organització de les JUM, al restaurant Sa Taparera, a Llubí, el dia del Congrés Extraordinari de les JUM celebrat aquest cap de setmana passat. Un congrés on es va acordar fer tot allò que sia necessari per aconseguir una sobirania plena per al nostre poble, per als Països Catalans.

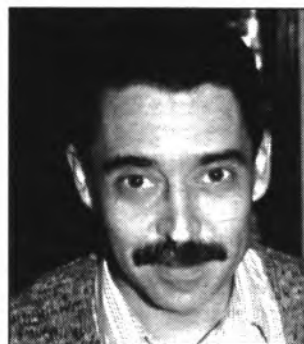

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Magdalena Munar (Sineu). No, no és just. Per a mi que no estimen gaire sa nostra llengua aquests que comanden. Hem de votar UM.

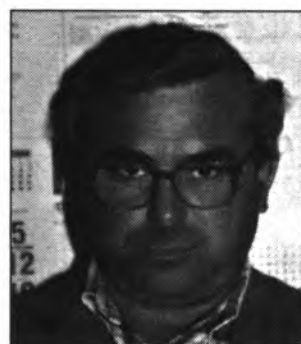
Jaume Coll (Sineu). Injust. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. UM, ERC o PSM hem de votar.

Biel Sanxo (Es Triquet de Sineu). Mal fet! Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits mallorquins.

Catalina Bibiloni (bar Sastre, de Pina). Injust. Els nostres doblers estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar UM.

Santiago Jofre (Vilafranca). No, no és just! Aquests del PP i del PSOE que comanden no estimen lo nostro. Fins ara, he estat militant del PP, però d'ara endavant votaré PSM.

Maria Mayol (Sant Joan). Injust. No gens ens estimen aquests del PP que comanden. Hem de votar UM.

Apol·lònia Ramis (Sineu). No és just. Si ens estimen no ho demostren. No hi ha res com lo nostro. Hem de votar partits mallorquins.

Antoni Florit (Sineu). Injust. Ben poc ens estimen aquests que comanden. Hem de votar PSM.

Elisabet Molina (Sineu). No, no és just! La veritat és que no ens estimen gaire aquests del PP i del PSOE. Hem de votar partits mallorquins.

Miquel Alzamora (Petra). No és massa just això. Ben poc ens estimen aquests del PP i del PSOE. És clar que sí. Hem de votar PSM.

Miquel Gayà (Sant Joan). Molt mal fet. Ben poc ens estimen aquests del PP que comanden. Hem de votar partits mallorquins.

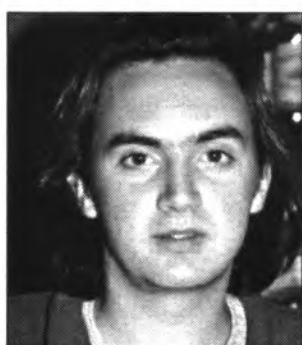
Antònia Oliver (Sant Joan). Mal fet! Gens i mica ens estimen aquests que comanden. Hem de votar partits mallorquins.

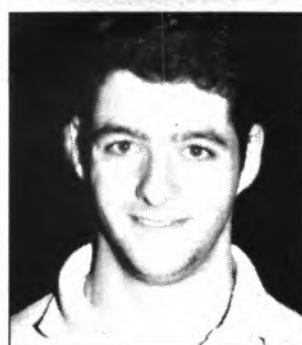
Pere Gelabert (Sineu). Injust. Aquests del PP i del PSOE no estimen lo mallorquí.

Bartomeu Simonet (Sineu). Injust. Aquests del PSOE no ens estimen. Hem de votar PSM o ERC.

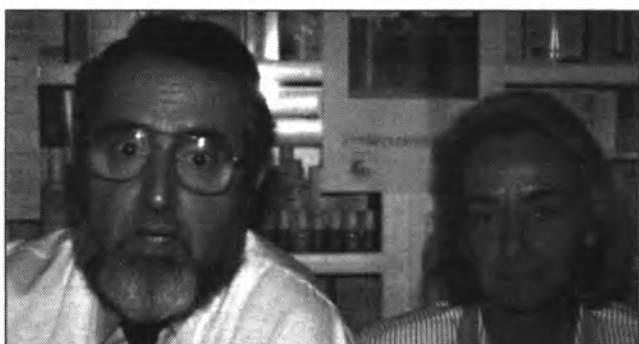
Macià Real (Sa Mola de Sineu). És ben injust això! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

Bartomeu Massanet (Montuiri). Jo trob que no ens estimen gaire aquests que comanden. Hem de votar els nostres: PSM o UM.

L'amo i els parroquians del bar Fiol. Mal fet! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar PSM o ERC.

Matrimoni Estela-Pujals (Sineu). Injust. No pareix que estiguem a ca nostra. No estimen lo nostro aquests que comanden. Hem de votar mallorquí: UM, ERC, PSM.

Rafel Real i Joan Mates (Sineu). A aquests que donen aquestes ordres, els hem d'expulsar de Mallorca! Hem de votar pels nostres, partits mallorquins!

Antònia Dalmau (Sant Joan). Mal fet. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar els nostres, els partits mallorquins.

Montserrat Payeres (Sant Joan). No és just! Jo som molt partidària de lo nostro. No gaire ens estimen aquest del PP. Hem de votar els mallorquins del PSM.

ENQUESTA

Disset emissores de ràdio per als forasters i una per als anglesos; cinc diaris per als forasters i un per als anglesos. Per als mallorquins, res. És just, això? Que ens estimen gaire, aquests que comanden? Que no hauríem de votar partits mallorquins que ens defensin i defensin les nostres coses?

Maria Mesquida (Sant Joan). Injust. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar mallorquí: ERC, PSM o UM.

Grup de placers (Costitx). No és just! Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar partits mallorquins UM, PSM, Els Verds o ERC.

Joana Mas (Maria). És clar que no és just! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar PSM.

Margalida Pasqual (Maria). No, no és just això. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar UM.

Leandre Garcia (Ariany). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. El PSM hem de votar.

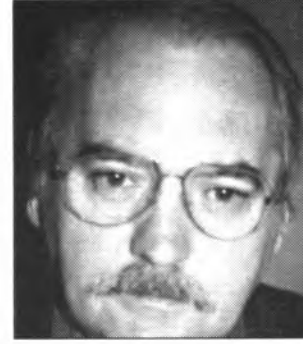
Beneta Roca (Santa Eugènia). No és just! És clar que no és just! No gens ens estimen aquests que comanden. Hem de votar UM.

Rafel Parets (Santa Eugènia). Injust! La seva butxaca estimen aquests que comanden. Partits mallorquins hem de votar.

Francesc Munar i Rafel «Rafelet» (Petra). No és just! Hem de posar regit a això. Si el PP torna a guanyar estam ben arreglats! Hem de votar patits mallorquins: UM o PSM.

Joan Amorós (Ariany). No és just. Ni el Govern espanyol ni el Govern balear estimen els mallorquins. Partits nacionalistes hem de votar.

Josep Carreres (Ariany). No, no és just això. Aquests del PP i del PSOE no ens estimen. Hem de votar partits nacionalistes mallorquins.

Empleats de la Cooperativa de Sant Joan. Això és un escàndol! Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar partits mallorquins. D'esquerra o de dreta, però mallorquins.

Antònia Bibiloni (Santa Eugènia). No és just. No gens ens estimen aquests que comanden. Hem de votar partits mallorquins.

Catalina Martí (Maria). No és just. Aquests que comanden passen de nosaltres. És clar que hem de votar partits mallorquins.

Antònia Gomis (Sant Joan). Això és una brutor! No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar partits mallorquins.

Sebastià Febrer (Vilafranca). El coll tallat als qui comanden si ens fan això! Lo seu és votar partits mallorquins. Són els nostres els qui han de comandar a Mallorca i no aquests forasters del PP i del PSOE.

Margalida Mas (Sant Joan). Injust, és clar. La seva butxaca estimen aquests del PP i del PSOE que comanden.

Joan Carboner (Maria). No és just. No gaire ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar UM.

Elisabet Torrents (Petra). Molt mal fet! Gens ni mica ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. ERC, PSM o UM hem de votar.

Josep Bauçà (Petra). No, no és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar nacionalista.

Matrimoni Font-Morey (Sant Joan). No és just. No demostren estimar-nos massa aquests del PP i del PSOE que comanden.

ENQUESTA

ENQUESTA

ENQUESTA

ENQUESTA

ENQUESTA

Catalina Català (Petra). Això és una injustícia ben grossa. Hauria d'esser a l'inrevés: disset emissores per als mallorquins i cap ni una per als altres. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar partits nacionals d'esquerres com ERC o PSM.

Miquel Monroig (Petra) No és just. Disset emissores en mallorquí i una en foraster hi ha d'haver. Ni el PP ni el PSOE ens estimen. Hem de votar PSM.

Elisabet Aguiló (Petra). No és just. La nostra pesseta estimen aquests que comanden. Hem de votar UM; el PP i el PSOE són partits de Madrid. Hem d'esser com els catalans, que voten els seus.

Antònia Gual (Petra). No és just. No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE. Hem de votar UM.

Joan Femenies (Petra). Ho fan ben a l'inrevés aquests que comanden! (PP i PSOE). Hem de votar partits mallorquins que defensin les nostres coses.

Santiago Garí (Vilafranca). No gens ens estimen aquests del PP i del PSOE que comanden. Hem de votar els mallorquins del PSM i d'UM.

Certamen poètic del Quart Diumenge de Quaresma

Al concurs poètic «Mare de Déu de Consolació» que es va celebrar el Quart Diumenge de Quaresma a Sant Joan de Sineu, hi van participar entre d'altres l'Escola Pública de Son Juny. Tanmateix, la poesia més aplaudida, interrompuda dues vegades, mentre l'autora la recitava dins el Santuari, fou la que segueix:

La Verge i la natura

En aquest dia d'avui
que és tan assenyalat
esper que no acabem com l'any passat
amb el vestit ben remull.
La gent d'aquest poble
tan petit i acollidor
vos dona les gràcies Senyora
per haver elegit Consolació.
Gràcies a aquell pastor de Solanda
que dins un ullastre vos trobà
sempre vos podem adorar
els d'aquí i els de qualsevol banda.
Vós que estau enrevoltada d'hermosura
un miracle vos demanam
que l'incineradora no funcioni mai
i podrem gaudir de nostra natura.
Això que he dit abans
de la futura incineradora

només en tenim la culpa els humans
amb aquesta dèria depredadora.
Per aquest problema esmentat
hi ha una solució
reciclar tot el que s'ha utilitzat
oh! Verge de Consolació.
M'he dirigit a Vós, Verge Maria,
amb aquest escrit d'actualitat,
perdonau-me si no ha estat del vostre grat
seria per Vós el darrer que faria.
I ara per acabar
aquestes quatre paraules
les gràcies vull donar
a tots els qui estau amb nosaltres.

Bàrbara Barceló i Roig
(13 anys, 8è d'EGB)

NOU SKODA FELICIA

Central:

AUTOS TAULER. Passeig del Ferrocarril,
81. Tel. 552331. *Manacor*

Agents:

GRES MOTOR. Gran Via Asima, 9-A.
Tel. 203007. *Son Castelló, Ciutat*

GUILLEM CANET. c/ 31 de Març, 24.
Tel. 835347. *Artà*

JAUME PLANES. c/ Antoni Torrents, 11.
Tel. 880711. *Inca*

JOAN JOAN. c/ Cecili Metel, 62. Tel.
530663. *Pollença*

ANTONI SERRA. c/ Joan Síndic, 7. Tel.
540242. *Sa Pobla*

PERE NOGUERA. c/ Ripoll, 30. Tel.
662213. *Llucmajor*

SERVICI VÈLICO. c/ Lluís Martí, 87. Tel.
271940. *Ciutat*

AUTOS 2000. c/ Capità Salom, 35. Tel.
201433. *Ciutat*

Gloses

Lloem es Pla de Mallorca

CLIMENT GARAU DE LLUCMAJOR

Es mallorquí pot estar,
content de sa seva terra,
a la drete i a l'esquerra
glòries ne contemplarà.
Compte de muntanya i pla
i la mar que l'enrevolta,
a dins el món tanta cosa
a on la podem trobar?

Sa illa està servida
tota casta d'element
de restaurant imponent
que a entrar-hi te convida.
Tu dius això es alegria,
hi ha de tot per menjar,
un variat per picar,
arròs, porcella rostida.

De fires ne trobareu
se pot dir tota setmana,
se fa ella alternada,
de tot allà hi veureu.
Lo que vos imagineu
allà està exposat,
de bou i cavall fermat,
xot, cabra i conill en pèl.

Per tots els pobles beureu
aigua dolça i cristal·lina
que de sa vena s'estira,
molt de ver l'agraireu.
Però quan arribareu
dins es sector de Ciutat
un gust molt fort i salat,
molt cara la pagareu.

Si anàsseu d'excursió
directe a Manacor
un restaurant digne i bo
dins Algaida fa furor.
Per fer cridar s'atenció
li posaren cal Dimoni,
se ne conta molta glori'
ningú se'n va mai felló.

Tampoc no vos sabrà greu
si voleu veure mercat,
de tot hi ha exposat
es dimecres a Sineu.
Trobau un frit amb bon lleu,
llom torrat amb bona salsa,
en contareu alabança,
'ver-hi anat no us sabrà greu.

Un poble que se té en compte
per lo ric i productiu,
a Sant Joan tothom diu:
«Anau a menjar a Can Tronca.»
Es parroquià fa bonda
amb caldereta i peix bo,
tot seguirà lo seu so
amb final, gató i coca.

Sant Joan no es pot queixar
des privilegi que té,
el qui n'és foraviler
bona anyada collirà,
sa terra sense regar
produeix cebes i alls,
uns melons de grans tamanys
an es mercat los durà.

Mallorca de tot servit
està ella per menjar,
a cents restaurants hi ha
amb cuiner molt instruit.
Ells fan un treball molt ric,
la parròquia, 'contentar,
de tot menjar pots triar,
se'l servirà amb delit.

Llàstima que els mallorquins
no aguantin fort sa bandera,
no posin fort sa quimera
de parlar com es padrins.
Els pobles de terra endins
ells no volen renegar,
son parlar volen emprar:
volen esser mallorquins.

Sa direcció que ha tenguda
de temps immemorials
han canviat es canals:
no ensenyar sa llengua pura.
A sa nostra estrangula
ensenyant es foraster,
de molt enrera mos ve
aquesta regla injusta.

Sa banya ficada té,
sa gent de sa direcció
duen tots pretensió
d'afavorir es foraster,
demostra que li convé
compta amb disset emissores
estenen ses seves ones,
mallorquí no les va bé.

Cinc diaris se publiquen
cada dia dematí,
cap ni un en mallorquí,
sa nostra llengua descuiden.
Aquesta gent mos motiven
sa nostra llengua esborrar,
per això hem de recolzar
ses revistes que mos guien.

Un diari sol sortir
dues vegades al mes,
demostra gros interés,
se publica en mallorquí.
Sa idea va tenir
un home santjoaner,
que a s'Arenal ell vengué
per sa gran missió complir.

Va dir: «Alçaré es crit,
lo sentirà tot Mallorca,
amb lletra clara i forta»,
ho digué en Mateu Florit.
Segur seré perseguit
per sa nostra direcció,
peò voldré fer honor
a lo que el Rei deixà escrit.

S'ESTEL de Mallorca es diu,
diari prestigiós,
personal de alts valors
hi segellen tot motiu.
Lo que es fa i lo que es diu
de lo bo i lo esguerrat
allà queda senyalat
qualcun plora i s'altre riu. Ω

Vida i miracles de
Es Gall

Vida i miracles de Gabriel Cañellas

ES GALL

IV

Som un gran especialista
en efectes especials,
diu Cañellas. Bona vista!,
mallorquins, que vos despista
i diu: Que ho són de pardals!

Quan no ha tengut majoria,
els fons reservats que té,
el dimoni compraria...
en Peralta l'altre dia
digué: És tot un cavaller!

Jo, en Cañellas trob en falta:
ha tornat molt boixader!
Copulat amb en Peralta
i amoixant-lo a cada galta
dóna a molts per on jo sé.

Amb això del cinc per cent
per tenir un diputat,
tot xalest el president,
desvergonyit i rabent,
molts mallorquins ha enculat.

Això de comprar qui el voti
el PP sovint ho fa;
malgrat que ara ningú moti,
intentant que ningú ho noti,
també ho feren a Calvià.

Oferint milions a roi
a Pep Campos amb mala art,
d'amagat feren el doi
del PP n'Andreu Bordoy,
en Deyà i Miquel Ginard.

Pel Suprem tots condemnats,
han hagut de tastar plats
cuinats a dins la presó;
i aquells de qui eren mandats;
no n'estam gens enterats
tots juraren... Déu n'hi do!

Cañellas vol seguir innoble
governant pels amiguets;
per 'xo va de poble en poble
comprant el vot dels vellets.

Malgrat tot, ens representa,
que el fat ens el va posar!
Com que fraus pels seus inventa
i tots els altres rebenta,
no se'l pot tornar votar.

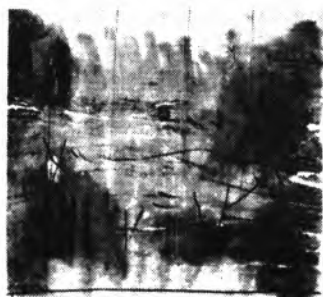
Un nou president ens cal
elegit entre els veïns
amb la missió primordial
que adopti el lema cabdal:
A Mallorca mallorquins! Ω

Club de Pesca Molinar

Els pescadors del Club de Pesca Molinar han iniciat la nova temporada amb il·lusió i el desig de demostrar la seva vàlua en vistes a ocupar els llocs d'honor a totes les proves, alhora que disfrutar al llarg de la temporada de pesca. El nostre club continua un període de transformació a fi d'adaptar-se a les necessitats que comporta la gran competitivitat que existeix en aquest bonic esport. Per això, entre altres coses hem canviat de local social que a partir d'ara està al car Cas Tomeus, al carrer Capità Ramonell Boix del Molinar. Un local que sens dubte reuneix totes les condicions. La directiva, que està formada per Josep Roig com a president, Joaquim Clarà com a vice-president, Miquel Lladó com a secretari, i els vocals Alfonso Navarro, Mateu Fiol i Diego Molines, fa una convidada a tots aquells que tinguin afició a la pesca perquè passin a inscriure's a la nostra associació. Al nostre club, hi ha les categories que segueixen: infantils, juvenils, dames i senyors. Ω

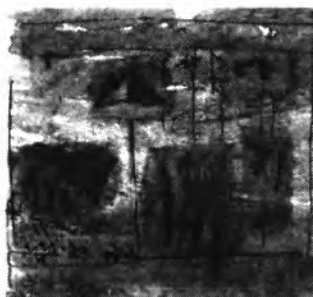
CANÇONS DE BREGA

BIEL MAJORAL

Dues cintes de cassette amb cançons enregistrades per en Biel Majoral que són, sense cap dubte, un dels conjunts de cançons populars més bells que s'han editat en els darrers temps a Mallorca. Les interpretacions que fa en Biel Majoral de cançons i romanços tradicionals són d'una qualitat extraordinària. Les cintes tenen per títols "Tonades i cançons antigues" i "Cançons de brega", amb textos populars, de Tomàs Aguiló, de Pere Capellà i del mateix Biel Majoral. "Sa mort de na Margalida" és un dels més bells exemples de romanç popular, cantada sense acompanyament musical. "Sa porrasa" recrea el mite de l'albó gegantí, amb aquests versos finals: "Tant és ara com abans / perquè això ja ve d'enrera / només hi ha una senyera / de Països Catalans". No ho dubteu i compreu-les demà mateix.

Tonades i cançons antigues.

BIEL MAJORAL

L'esperit de Déu parla la meua llengua

Aquesta afirmació hauria d'esser clara com la llum del dia i quotidiana com el pa per a tots els qui creiem amb fe cristiana. Perquè el Nostre Déu és la Trinitat Santa, u i plural; i perquè el Fill de Déu es va fer vida humana en un país concret, dins d'una concreta història cultural, social i política i va parlar una llengua i, més exactament, el seu arameu regional.

Cada persona humana és imatge singular d'aquest Déu. I cada poble, amb la seva cultura i la seva història, és imatge col·lectiva del Déu de tots els noms, de totes les llums i de tots els camins que menen cap el Regne.

L'Església de Jesús —el Fill de Déu fet carn i història— proclamant el misteri de la Trinitat i el misteri de l'Encarnació ha de proclamar també la unitat en el pluralisme i la inculturació situa-

“
**La Mare Església
no pot negar
l'Encarnació del
Verb rebutjant
o oblidant la
llengua pròpia
de cada cor i de
cada poble.**
”

da. Només sent fidel a la localitat vital es pot ser fidel a la universal catolicitat.

Hem de reconèixer que, després dels primers temps de l'embranzida de l'Esperit, l'Església es va tornar força analfabeta en matèria d'inculturació i es va anar tornant molt romana i grega, molt llatina i accidental, massa colonitzadora i poc generosament inculturada: a l'Amèrica, a Àsia, a Àfrica o a Catalunya, València i Mallorca...

És hora de reviuir la plural alegria de la Pentecosta, la gran diferenciada germanor de les persones i dels pobles, de les cultures i les llengües. Déu encara les sap totes, i totes les escolta i parla el seu Esperit!

Casolans i locals alhora, catòlics i locals.

La llengua del meu poble és la llet de ma mare. Jesús, el Fill, fill de la Maria de Natzaret, ens va ensenyar a invocar Déu amb aquella balbucejant paraula primera dels infants del seu poble: Abbà!

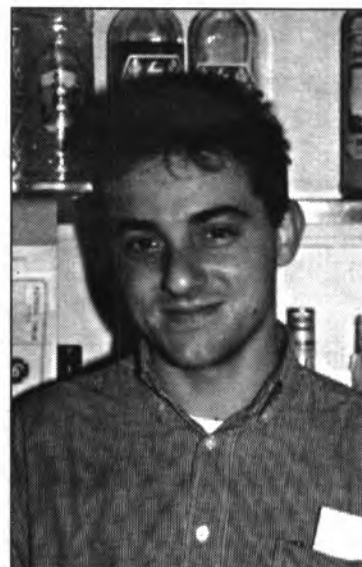
La Mare Església no pot negar l'Encarnació del Verb rebutjant o oblidant la llengua pròpia de cada cor i de cada poble.

A la nostra Amèrica, finalment, la IV Conferència Episcopal, celebrada a Santo Domingo, després de cinc-cent anys de colonització, ens ha proposat la bella aventura de l'Evangelització inculturada.

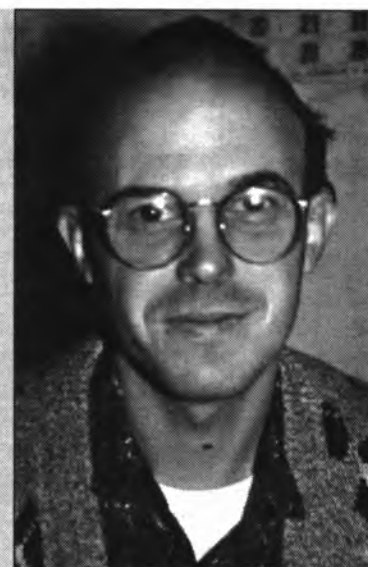
Un desafiament pastoral que ho és no solament per a la nostra Amèrica sinó per a tot l'ecumènic món humà.

Fem-la sempre més; la Pentecosta! Vine, sant Esperit i parla a cada cor i a cada poble i fes-nos parlar la teua Veritat i el teu Amor amb la nostra pròpia llengua i amb tota la nostra pròpia vida. **Pere Casaldàliga, Bisbe de Sao Félix** Ω

Nota de la redacció. Pregam als nostres lectors, que una vegada llegida, facin arribar aquesta revista als capellans de la seva parròquia i als convents de frares i monges de la seva barriada o poble.

En Rafel Mascaró és l'amo de la Cafeteria Sa Plaça, de Sineu. Despatxa frit de Sineu, llengua amb tàperes, costelles de xot, bacallà d'Islàndia i moltes coses més. Per un milenar de pessetes s'hi pot menjar i beure a voler.

En Jaume Bauçà és l'amo jove de la ferreria Bauçà, de Sineu. Una ferreria on es fan portes basculants i automatismes. També s'hi fan eines per a la pagesia.

És la família de can Roig Nou. Tenen un lloc de 25 quarterades a son Mesquida, amb un centenar d'animals amb la llet dels quals fan formatge artesà. Els trobarem fent mercat a la Fira del Quart Diumenge de Sant Joan.

Na Isabel Nieto i na Maria Perelló són les madones del restaurant del Pollesportiu de Llubí. Les paelles, el rap a la marinera i les graellades de carn o de peix són els plats que recomanen. A la carta s'hi menja per una mitjana de 1.800 pessetes. el menú en val 725.

L'ESTEL de Mallorca

BOLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

Nom.....
Adreça.....
.....C.P.....
Població.....
C.I.F. ....Tel.....

**M'interessa una subscripció
ANUAL 3.000 PTS**

Rebut domiciliat a un banc o caixa

Banc/Caixa.....
Adreça.....
Núm. entitat.....Núm. sucursal.....
Compte núm.....

Firma

**Ompliu aquesta tarja i enviau-la al
Apartat de Correus 124
07600 s'Arenal de Mallorca**